

Kohti yhteistä tulevaisuutta

Selvitys Enontekiön (Eanodat), Kittilän, Kolarin ja
Muonion seurakuntien seurakuntarakenteesta
2024 -2025

1. Taustaa

1.1. Vuoden 2020 selvitys Enontekiö, Kittilä ja Muonio

Enontekiön ja Muonion seurakuntien kirkkovaltuustot päättivät joulukuussa 2019 pyytää Oulun hiippakunnan tuomiokapitulilta, että molempiin seurakuntiin perustetaan kirkkoherran virka ja virat täytetään 1.7.2020 alkaen. Virkaan ei ollut saatu pysyvää hoitajaa vuoden 2014 jälkeen, jolloin vakinainen viranhaltija jäi eläkkeelle. Seurakunnilla oli ollut yhteinen kirkkoherran virka vuodesta 2011. Samalla seurakunnat pyysivät selvityksen tekemistä mahdollisen seurakuntayhtymän muodostamisesta alueelle.

Oulun hiippakunnan tuomiokapituli päätti istunnossaan 15.1.2020 tiedustella Enontekiön ja Muonion seurakuntien ehdotusten pohjalta Kolarin ja Kittilän seurakuntien valmiutta käynnistää selvitys. Kittilän seurakunnan kirkkovaltuusto ilmoitti toukokuussa 2020 olevansa valmis tuomiokapitulin käynnistämään seurakuntayhtymäselvitykseen. Kolarin seurakunnan kirkkoneuvosto sen sijaan ilmoitti, ettei Kolarin seurakunta ole luontaisesti yhteistyössä esitettyjen seurakuntien kanssa. Tämän vuoksi Kolarin seurakunta ei halunnut osallistua seurakuntayhtymäselvitykseen. Enontekiön, Kittilän ja Muonion seurakunnilta saatujen lausuntojen pohjalta tuomiokapituli päätti 27.5.2020 asettaa selvittäjän laatimaan selvitys seurakuntien seurakuntarakenteen muutostarpeesta. Selvittäjän tehtävään tuomiokapituli nimesi Haapajärven kirkkoherra, lääninrovasti Kari Tirolan.

Lokakuussa 2020 valmistuneessa selvityksessä katsottiin parhaaksi:

- 1) Perustaa Enontekiön ja Muonion seurakuntiin omat kirkkoherran virat.
- 2) Pyytää Enontekiön, Muonion ja Kittilän seurakuntien lausunnot alueelle muodostettavasta seurakuntayhtymästä.
- 3) Selvittää koko Lapin rovastikunnan kattavan seurakuntayhtymän mahdollisuus. Tällainen yhtymä olisi lopullinen päämäärä, johon mahdollisuuksien mukaan olisi pyrittävä mieluummin suoraan ilman Enontekiön, Muonion ja Kittilän seurakunnan muodostaman yhtymän välivaihetta.

Tuomiokapituli päätti istunnossaan 28.4.2021 lakkauttaa Enontekiön ja Muonion seurakuntien yhteisen kirkkoherran viran ja perusti molempiin seurakuntiin kirkkoherran virat 1.11.2021 alkaen. Molemmissa viroissa on nyt vakituinen viranhaltija. Toukokuussa 2022 Enontekiön, Muonion ja Kittilän seurakunnilta kysyttiin niiden kiinnostusta jatkaa seurakuntayhtymäselvitystyötä. Sekä Enontekiön että Muonion seurakunnat lausuiivat olevansa valmiit selvitykseen, mutta Kittilän seurakunta katsoi, että mahdollinen yhtymä tulisi kattaa vähintään koko Lapin rovastikunnan alueen, eikä sillä ole ”kiinnostusta esitetyn kaltaiseen kolmen seurakunnan liitokseen tai seurakuntayhtymään”.

1.2. Vuoden 2024 selvitys Kolari, Pello ja Ylitornio

17.8.2023 tuomiokapituli nimesi rovasti Heikki Nissisen Kolarin, Pellon ja Ylitornion seurakuntien pyynnöstä selvittäjäksi valmistelevaan lähtökohtaisesti em. seurakuntien muodostaman seurakuntayhtymän perustamista. Tuomiokapituli sai 31.3.2024 ”Raportti selvitystyöstä Kolarin, Pellon ja Ylitornion seurakunnissa 2023-2024” -nimisen asiakirjan. Raportista kävi ilmi, että seurakuntayhtymämalli ei saa seurakunnissa riittävän laajaa ja varauksetonta kannatusta. Selvityksessä mukaan Kolarin seurakunnan ”katse” on suunnattu pitkälti Tunturi-Lapin suuntaan, joten selvittäjä Nissinen esitti, että tuomiokapituli arvioisi tarpeellisuutta jatkaa selvitystyötä Tunturi-Lapin seurakuntien yhteistyön vahvistamiseksi ja mahdollisen seurakuntayhtymän perustamiseksi.

1.3. Tuomiokapitulin päätös uudesta selvityksestä

Valmistuneen Kolari-Pello-Ylitornio sekä aiempien selvitysten pohjalta tuomiokapitulin johtoryhmä päätti vieraillla 8.5. Kittilässä. Tapaamiseen kutsuttiin Enontekiön, Kittilän, Kolarin ja Muonion kirkkoherrat,

taloudesta vastaavat viranhaltijat sekä luottamushenkilöpuheenjohtajisto. Tapaamisessa pohdittiin tulevaisuuden haasteita, joita jäsenmäärien pieneneminen ja sitä myötä verotulojen väheneminen sekä menojen kasvu tuo kaikille seurakunnille. Lisäksi yhteisesti tiedostettiin hyvin rekrytoinnin haasteet. Kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että yhteistyötä seurakuntien kesken on syytä lisätä. Keskusteluissa kävi ilmi, että Enontekiö ja Muonio näkevät jo tässä vaiheessa seurakuntayhtymän perustamisen varteenotettavana vaihtoehtona. Sen sijaan Kolarin ja Kittilän olivat varuksellisia. Useimmissa puheenvuoroissa kuitenkin todettiin, että yhtymäselvityksen tekeminen nähdään positiivisena asiana. Tuomiokapituli päättikin selvityksen tekemisestä istunnonaan 30.5.2024. Selvittäjäksi määrättiin kirkkoherra, lääninrovasti Kari Tirola.

1.4. Kolarin seurakunnan piispantarkastuksen loppuraportti ja seurantakäynti

Kolarin seurakunnassa suoritettiin piispantarkastus 23.-25.2.2024. Seurakunnan taloudellinen tilanne koettiin melkoisen haastavaksi mm. kolmen vuoden perättäisten alijäämävuosien vuoksi. Talouden kuvaa heikentää lisäksi se, että poistoja ei ole tehty tilinpäätöksessä riittävän suurina. Seurakunnalla on myös runsaasti korjausvelkaa. Piispa edellyttikin loppulausunnossaan, että seurakunnan talouden korjaaminen on aloitettava välittömästi. Lisäksi hän kehotti seurakuntaa suhtautumaan ”avoimella ja positiivisella mielellä” mahdollisiin seurakuntayhtymävaihtoehtoihin.

Lääninrovasti Tuomo Huusko teki seurakuntaan piispantarkastuksen seurantakäynnin 27.1.2025. Lääninrovasti toteaa raportissaan, että ”Kolarin seurakunta ei ole aloittanut veroprocentin noston lisäksi muita piispantarkastuksessa tehtäväksi annettuja talouden tasapainottamistoimia”.

2. Tehtävä ja lainsäädäntö

Oulun hiippakunnan tuomiokapitulin päätöksessä selvittäjän tehtäväksi määritellään valmistella lähtökohtaisesti seurakuntayhtymän perustamista Enontekiön, Kittilän, Kolarin ja Muonion seurakuntien alueella sekä laatia perussääntö ja omaisuusluettelo.

Kirkkolainsäädännössä määrätään seurakuntayhtymän perustamisesta seuraavaa:

Kirkkojärjestyksen 2 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan:

Tuomiokapituli voi määrätä yhden tai useamman selvittäjän valmistelemaan seurakuntajaon muuttamista tai seurakuntayhtymän perustamista, muuttamista taikka lakkauttamista ja tekemään siitä ehdotuksen. Selvittäjällä on oikeus tutkia seurakuntien ja seurakuntayhtymien toimintaa, hallintoa ja taloutta koskevia asiakirjoja sekä saada niiden viranomaisilta apua tehtävänsä suorittamiseen.

Selvittäjä antaa tuomiokapitulille ehdotuksensa ja selvityksessä kertyneet asiakirjat.

Kirkkolain 3 luvun 13 §:n mukaan:

Kirkkohallitus päättää seurakuntayhtymän perustamisesta hyväksymällä seurakuntayhtymän perussäännön ja luettelon sille siirtyvästä omaisuudesta. Kirkkohallitus päättää myös seurakuntayhtymän alueen muutoksesta hyväksymällä perussäännön muutoksen. Kirkkohallituksen on ennen päätöksen tekemistä varattava tuomiokapitulille tilaisuus antaa asiasta lausunto. Jos seurakuntayhtymän perustaminen tai sen alueen muuttaminen ei liity kuntajaon muutokseen, päätöksessä on otettava huomioon 2 luvun 13 §:ssä säädetyt seurakuntajaon muuttamisen edellytykset. Kirkkohallitus ei saa ilman erityistä syytä poiketa seurakuntien ja seurakuntayhtymien omaisuuden siirtoa koskevasta sopimuksesta.

Kirkkolain 2 luvun 13 §:n mukaan:

Seurakuntajakoa voidaan muuttaa, jos muutos on kirkon tehtävän toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukainen ja muutos parantaa seurakuntien tai seurakuntayhtymän toimintakykyä, toiminnan taloudellisuutta tai seurakuntalaisten kielellisten

oikeuksien toteutumista. Seurakuntajakoa voidaan muuttaa vain erityisen painavasta syystä, jos muutoksesta aiheutuu, että seurakunnan enemmistön kieli muuttuu vähemmistön kieleksi.

Kirkkojärjestyksen 3 luvun 40§:n mukaan:

Kirkkoneuvostojen tai yhteisten kirkkoneuvostojen on valmisteltava ehdotus seurakuntayhtymän perussäännöksi. Valmistelun aloittaminen on sen seurakunnan kirkkoneuvoston tai seurakuntayhtymän yhteisen kirkkoneuvoston tehtävä, jonka läsnä olevien jäsenten lukumäärä on suurin. Jos seurakunnat ja seurakuntayhtymät eivät pääse yksimielisyyteen perussäännöstä ja omaisuusluettelosta, tuomiokapituli määrää selvittäjän valmistelevaan ehdotuksen. Tuomiokapituli voi muulloinkin tarvittaessa määrätä selvittäjän. Selvittäjällä on oikeus tutkia seurakuntien ja seurakuntayhtymien toimintaa, hallintoa ja taloutta koskevia asiakirjoja sekä saada niiden viranomaisilta apua tehtävänsä suorittamiseen. Tuomiokapituli lähettää ehdotuksen, kirkkovaltuustojen ja yhteisten kirkkovaltuustojen siitää antamat lausunnot sekä oman lausuntonsa kirkkohallitukselle.

Kirkkojärjestyksen 2 luvun 10 §:n mukaan:

Tuomiokapituli päättää selvittäjän ja järjestelytoimikunnan toiminnasta aiheutuneiden kustannusten jakamisesta seurakuntien kesken.

3. Lähtökohtia

Enontekiön seurakunnan juuret ulottuvat 1300-luvulle, jolloin alue kuului Tornion kappeliseurakuntaan, joka puolestaan oli Piitimen ja sittemmin Luulajan emäseurakunnan alainen. Monien vaiheiden jälkeen Tornion lappi jaettiin vuonna 1673 Jukkasjärven ja Kautokeinon seurakuntiin. Enontekiön seurakunta itsenäistyi omaksi kirkkoherrakunnakseen Jukkasjärven seurakunnasta vuonna 1747. Enontekiön seurakunta kuuluu saamelaisten kotiseutualueeseen. Saamen kielilain mukaan saamelaisten kotiseutualueella saamelaisella on viranomaisissa asioidessaan aina oikeus valintansa mukaan käyttää saamen tai suomen kieltä. Vaikka saamenkielinen henkilö osaa myös suomea, viranomaisen on silti tarjottava palvelua saamen kielellä henkilön niin halutessaan. Kielilaki velvoittaa luonnollisesti myös Enontekiön seurakuntaa, jonka on toimittava kahdella kielellä, käytännössä suomen lisäksi pohjoissaameksi.

Muonion seurakunnan alueet kuuluivat aluksi Tornion seurakuntaan, mutta vuonna 1788 Muoniosta muodostettiin Pajalan seurakunnan kappeli. Haminan rauhan ja rajan siirtymisen jälkeen Muoniosta muodostettiin itsenäinen kirkkoherrakunta vuonna 1812.

Kittilän alueet kuuluivat aluksi Kemin Lappiin, mutta saamelaisasutuksen vaihduttua suomalaiseen, alueet liitettiin Kuusamon eli Maanselän seurakuntaan. Vuonna 1825 Kittilästä tuli Sodankylän emäseurakunnan kappeli. Itsenäinen kirkkoherrakunta Kittilästä tuli vuonna 1870.

Kolarin saarnahuonekunta sai alkunsa, kun Ylitornion emäseurakunnan Turtolan kappeliin kuuluvia Kolarin ja Sieppijärven kylä varten määrättiin rakennettavaksi kirkko keisarillisella käskykirjeellä 5.3.1812. Vuonna 1856 alueesta tuli Ylitornion emäseurakunnan kappeliseurakunta. Itsenäiseksi kirkkoherrakunnaksi Kolari erotettiin vuonna 1894.

Kaikki kolme seurakuntaa kuuluvat Lapin rovastikuntaan.

4. Selvittäjän käymät keskustelut

Selvittäjä on tutustunut seurakuntien jäsentilastoihin ja taloustietoihin. Lähteenä ovat olleet seurakuntien tilinpäätöstiedot, kirkontilastot.fi -palvelusta saadut jäsen- ja taloustilastot sekä verohallinnon veronsaajat.vero.fi -palvelun verotustiedot. Varsinainen selvitystyö käynnistyi syksyllä 2024, jonka jälkeen perustietoja on täydennetty varsinkin vuoden 2024 jäsen- ja tilinpäätöstietojen osalta.

Varsinaisen selvitystyön käynnistyttyä selvittäjä vieraili seurakunnissa seuraavasti:

- 9. – 11.10. seurakuntakierros kaikissa seurakunnissa: 9.10. Muonio, 10.10. Kolari ja Kittilä, 11.10. Enontekiö, mukana kirkkoherrat, taloudesta vastaavat viranhaltijat ja luottamushenkilöpuheenjohtajat
- 12.4.2025 Kolarissa läsnä kirkkoherrat ja taloudesta vastaavat viranhaltijat
- 13.5.2025 Kolarissa kirkkoherrat, taloudesta vastaavat viranhaltijat ja luottamushenkilöt kaikista neljästä seurakunnasta

Mukana keskusteluissa ja selvitystyössä on ollut myös Kempeleen kirkkoherra Erja Oikarinen.

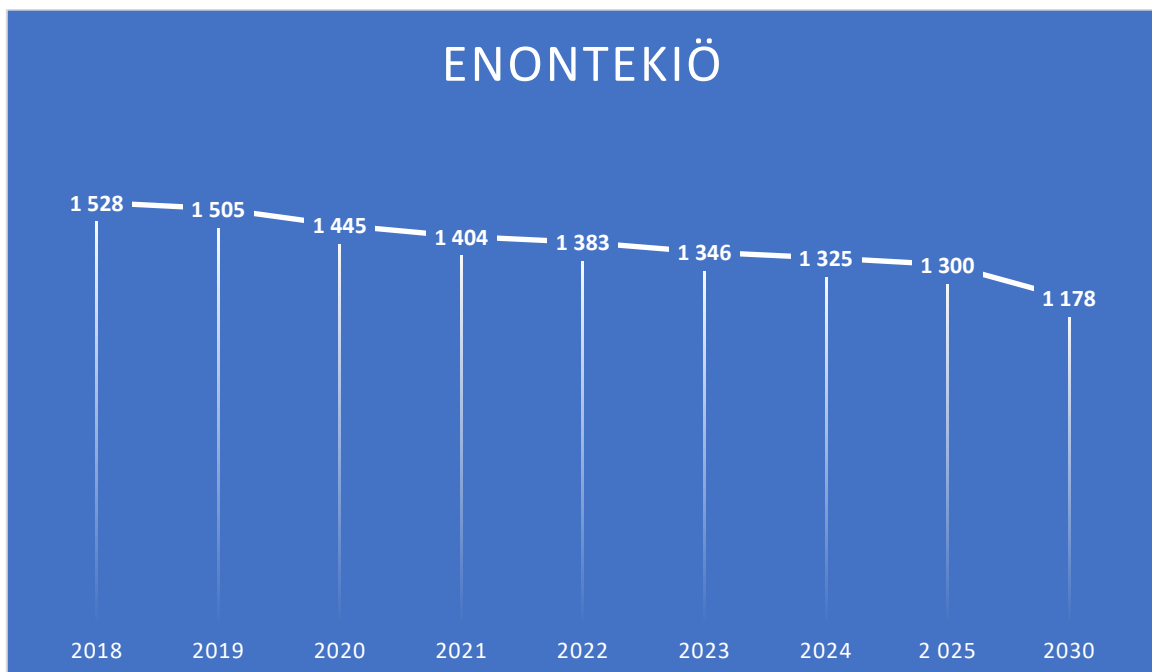
5. Jäsenet

5.1. Enontekiö

Enontekiön seurakunnan jäsenmäärä on selvityksessä mukana olevien kolmen seurakunnan jäsenmääristä pienin. Vuoden 2024 lopussa seurakunnan jäsenmäärä oli 1 317. 0-19 vuotiaiden osuus seurakunnan jäsenistä on 17,6 %, mikä on selvityksessä mukana olevista seurakunnista pienin osuus. Oulun hiippakunnan keskiarvo on 26,6 %. Vastaavasti yli 60-vuotiaiden osuus on neljän seurakunnan suurin eli 43,9 %. Oulun hiippakunnan keskiarvo on 32,3 %. Seurakunnassa kastettiin 6 lasta 2024. Hautaan siunattiin 30 seurakunnan jäsentä.

Seurakunnan jäsenmäärä on laskenut vuodesta 2018 hieman yli 200:lla jäsenellä. Jäsenmäärän väheneminen näyttää jäsenten ikäjakauman perustella kiihtyvän tulevaisuudessa.

Enontekiön kunnan asukkaista 74,7 % kuului kirkkoon vuoden 2024 lopussa. Seurakunta on seurakuntayhtymiin kuulumattomista hiippakunnan seurakunnista jäsenmäärältään toiseksi pienin Hailuodon jälkeen.

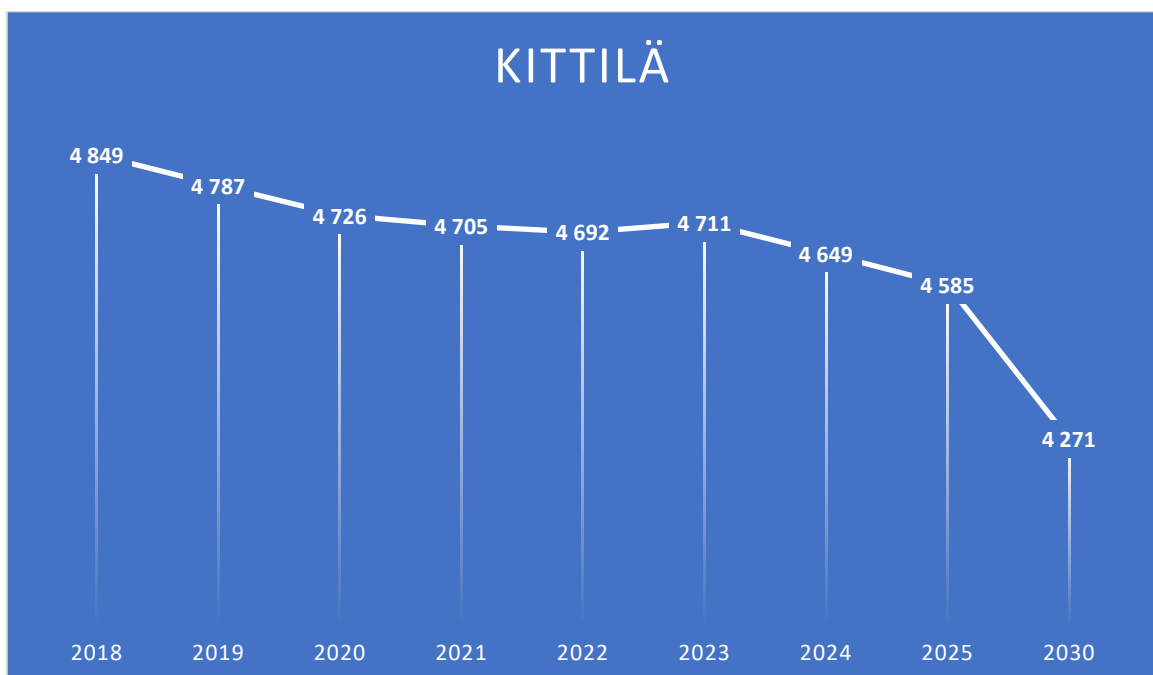
Jäsenet sekä tilasto-olettama vuoteen 2030

5.2. Kittilä

Kittilä on selvityksessä mukana olevista seurakunnista jäsenmäärältään suurin, sillä seurakunnan jäsenmäärä oli 4 590 vuoden 2024 lopussa. Vuonna 2023 jäsenmäärä nousi hieman, mutta laski jo seuraavana vuonna nousua alemmalle tasolle. Vuodesta 2018 jäsenmäärä on laskenut 200 hengellä, mitä on kuitenkin pidettävä hyvin maltillisena. Vuonna 2024 seurakunnassa kastettiin vain 23 lasta. Hautaan siunattiin 51 seurakuntalaista.

Kittilän seurakunnan jäsenistä 0-19 -vuotiaita on 23,4%, mikä on suunnilleen sama osuus kuin Kolarissa ja Muoniossakin. Sen sijaan yli 80-vuotiaitten osuus on selvityksessä mukana olevista seurakunnista kaikista pienin.

Kittilässä kirkkoon kuului 67,2 % kunnan asukkaista vuoden 2024 lopussa. Osuus on Oulun hiippakunnan keskiarvoa 72,1 % alhaisempi ja neljänneksi alhaisin koko hiippakunnassa.

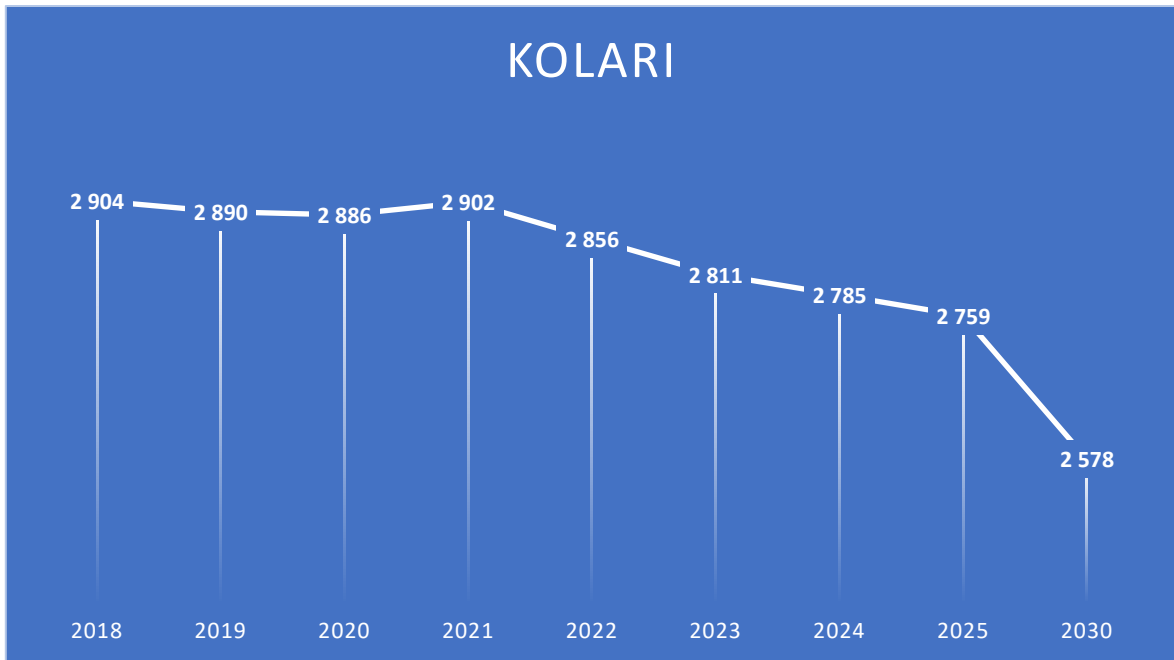
Jäsenet sekä tilasto-olettama vuoteen 2030

5.3. Kolari

Kolarin seurakunnan jäsenmäärä oli vuoden 2024 lopussa 2 732. Seurakunnan jäsenmäärä kasvoi hieman vuonna 2021, mutta on kokonaisuudessaan vähentynyt vuodesta 2018 lähtien 145:llä hengellä.

Vuonna 2024 Kolarissa kastettiin 23 lasta. Seurakuntalaisia siunattiin hautaan 51. 0-19 -vuotiaiden osuus on 23,4 % jäsenistöstä. Yli 60-vuotiaiden osuus on 39,1 %, mikä on selvästi yli koko Oulun hiippakunnan keskiarvon.

Kolarin kunnan asukkaista kuului kirkkoon 68,7 % vuoden 2024 lopussa. Prosenttiosuus on Kittilän jälkeen kuudenneksi vähiten koko hiippakunnassa.

Jäsenet sekä tilasto-olettama vuoteen 2030

5.4. Muonio

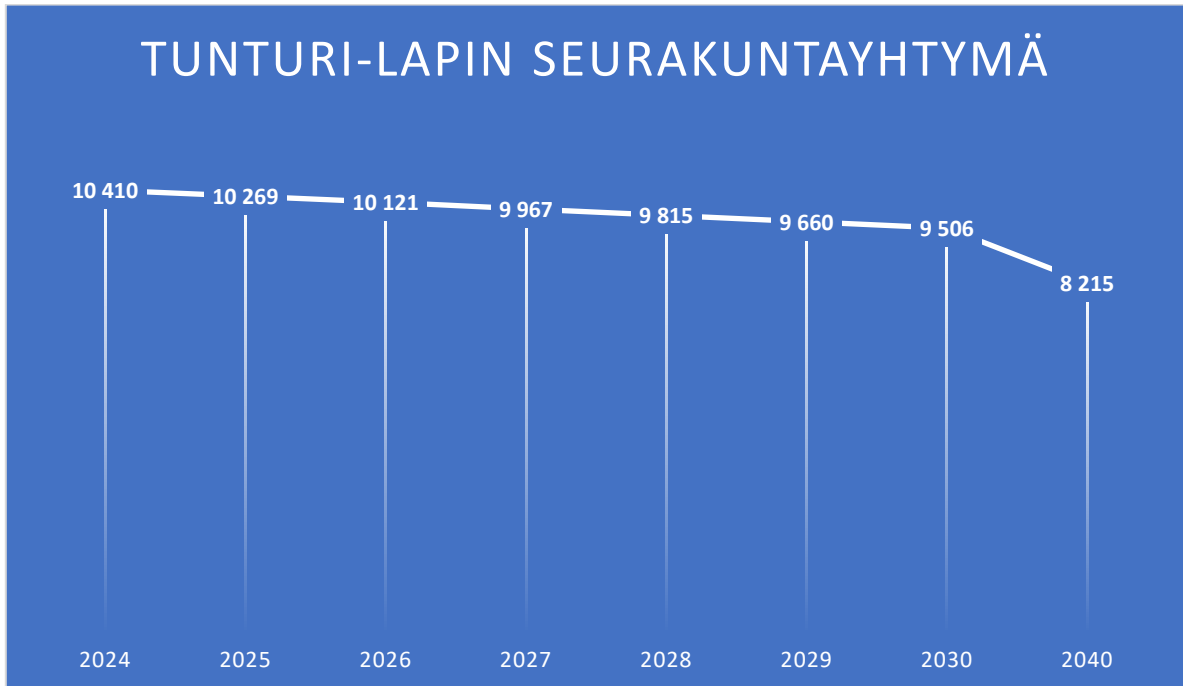
Myös Muonion seurakunnan jäsenmäärä on laskenut tasaisesti, sillä vuodesta 2018 se on vähentynyt 167:llä hengellä. Muonion seurakuntaan kuului vuoden 2024 lopussa 1 651 seurakuntalaista.

Muoniossa kastettiin 12 lasta vuonna 2024. Hautaan siunattiin 25 seurakuntalaista. On huomionarvoista, että seurakunta sai hieman muuttovoittoa eli 12 henkeä. Seurakunnan jäsenistä 22,5 % oli 0-19 -vuotiaita. Vastaavasti yli 80-vuotiaita oli 9,8 %, mikä on 2,2 prosenttiyksikköä korkeampi kuin hiippakunnassa keskimäärin. Ero on merkittävä, koska tavallisesti yli 80-vuotiaita on koko seurakunnan väestöstä reilusti alle 10 %. Yli 60-vuotiaiden osuus oli 39,8 % jäsenistä. Muonion kunnan asukkaista kuului kirkkoon 71,6 % vuoden 2024 lopussa.

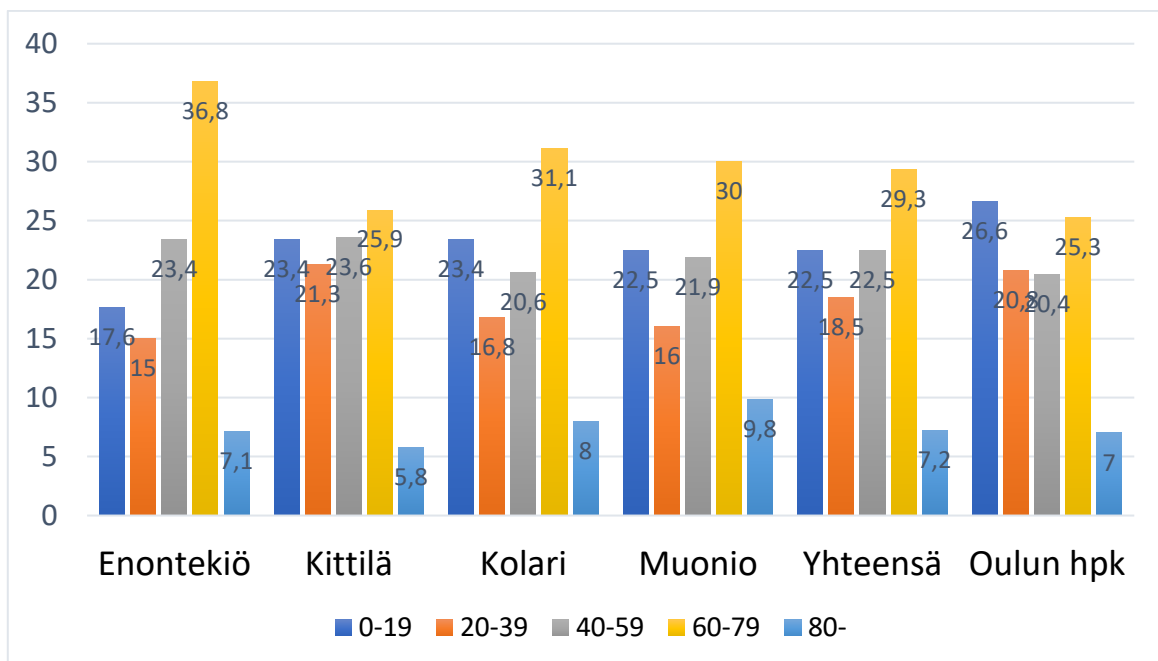

5.5. Seurakunnat yhteensä

Neljä seurakuntaa muodostaisi hieman yli 10 000 jäsenen seurakuntayhtymän Tunturi-Lapin alueelle. Ennusteen mukaan se putoaisi alle 10 000:n jäsenen muutaman vuoden kuluttua. Syntyvällä seurakuntayhtymällä olisi kuitenkin riittävän suuri väestöpohja, jotta se voi turvata kirkon perustehtävän toteutumisen seurakunnissa. Toisaalta väestöennusten näyttää selkeästi, että kymmenen vuoden kuluessa neljän seurakunnan yhteinenkin jäsenmäärä jää vain yhden keskikokoisen seurakunnan suuruiseksi.

Jäsenet sekä tilasto-olettama vuoteen 2040

Seurakuntien jäsenten ikärakenne 2023

6. Talous

6.1. Yleistä seurakuntien taloudesta

Seurakunnan taloustilanteeseen vaikuttaa luonnollisesti eniten seurakunnan jäsenmäärä ja sen kehitys tulevina vuosina. Suurin osa seurakuntien tuloista muodostuu kirkollisverotuloista. Muita merkittäviä tekijöitä tulonmuodostuksessa ovat seurakunnan saama valtionosuus, jolla valtio korvaa kirkon hoitamia yhteiskunnallisia tehtäviä kuten esim. väestökirjanpitoa, hautausmaiden ylläpitoa ja hoitoa sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ylläpitoa. Valtionosuus jaetaan seurakunnille kunnan väkiluvun mukaan, joten se ei ole suoraan riippuvainen seurakunnan jäsenmäärästä. Yleisesti ottaen valtionosuudet eivät seurakunnissa ole merkittävästi vähentyneet jäsenmäärän vähenemisestä huolimatta. Nykyisen hallituksen päättämien leikkausten myötä valtionosuudet uhkaavat kuitenkin pienentyä ja vähentyä vielä entisestään tulevina vuosina.

	Enontekiö	Kittilä	Kolari	Muonio
2020	36 125	122 876	75 036	44 475
2024	37 073	135 553	81 447	46 664
Erotus	948	12 677	6 411	2 189

Seurakunnat saavat vaihtelevasti tuloja niille kasaantuneesta omaisuudesta, kuten metsien tuotosta, tonttien ja maa-alueiden myynnistä ja vuokrasta. Jonkin verran tuloja saadaan myös toimintatuotoista, kuten pitopalvelutoiminnasta sekä erilaisista leiri-, kerho- ja hautasijamaksuista. Seurakunnilla saattaa olla myös jonkin verran sijoitus- ja korkotuottoja. Selvityksessä mukana olevilla seurakunnilla oli tällaisia tuottoja seuraavasti vuonna 2024. Taulukkoon on lisäksi laskettu metsätalouden tuotot sekä kirkon keskusrahaston maksamat toiminta-avustukset yhteensä vuosilta 2021 – 2024.

	Enontekiö	Kittilä	Kolari	Muonio
Maksutuotot	14 344	23 916	11 937	12 352
Vuokratuotot	18 200	18 027	56 669	18 795
Metsätalouden tuotot	1 534	3 456	1 673	0
Rahoitustuotot	3 108	982	50 450	3 105
Metsätalouden tuotot yhteensä 2021 - 2024	8 692	11 640	18 462	0
Toiminta-avustukset kirkon keskusrahastolta	83 954	0	26 600	65 000
Toiminta-avustukset kirkon keskusrahastolta yhteensä 2021-2024	318 738	0	127 000	249 000

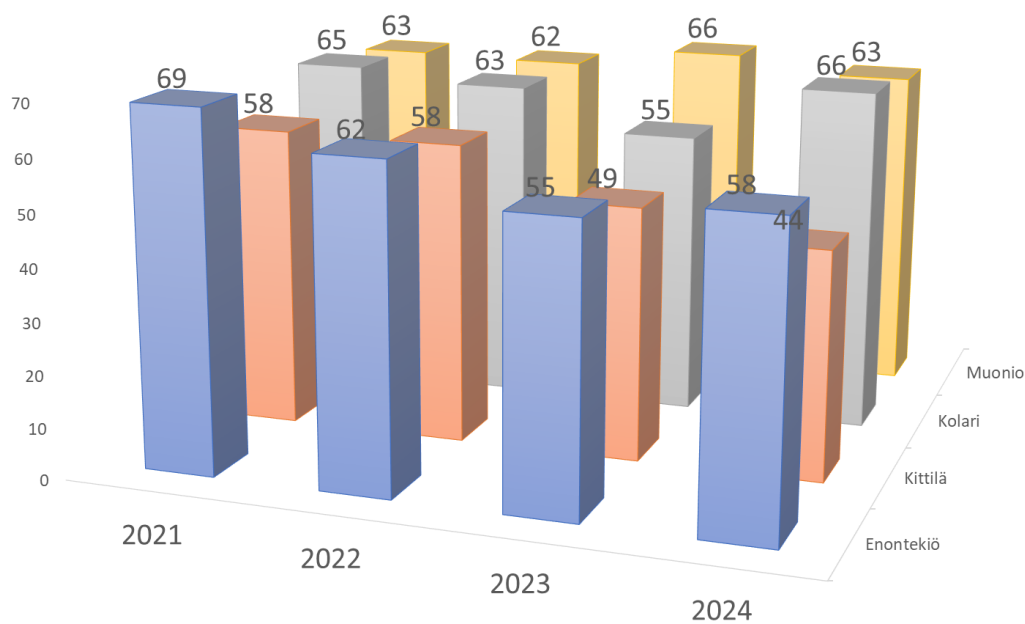
Maksuvalmius päivinä

	Enontekiö	Kittilä	Kolari	Muonio
2021	102	189	357	89
2022	234	223	233	64
2023	238	251	245	106
2024	268	372	187	109

Maksuvalmius päivinä kertoo kassavarojen riittävydestä. Kirkkohallituksen asettama tavoite on 90 päivää. Seurakunnat käyttävät tarvitsemiinsa investointeihin luonnollisesti omarahoitusta, jos se on mahdollista. Tällöin maksuvalmius voi väliaikaisesti heiketä alle turvallisenä pidetyn rajan. Maksuvalmiuden heikentyminen kolmen vuoden aikana on yksi kriisiytyvän seurakuntatalouden tunnusmerkkejä, vaikka maksuvalmius pysyisikin yli 90:ssä päivässä.

Seurakuntien suurimmat menoerät ovat palkkakustannukset sekä kiinteistömenot, joten talouden tasapainottamisen kannalta ne ovat siten oleellisia säästöjen kohteita. Henkilöstön vähentäminen esim. eläköitymisten yhteydessä ei kuitenkaan välttämättä ole paras mahdollinen tapa seurakunnan toiminnan kannalta. Viran tai toimen jättäminen täyttämättä ei ole aina mahdollista vaarantamatta seurakunnan perustehtävän toteutumista.

Henkilöstökulut % verotuloista

Koko kirkossa henkilöstökulut muodostivat kirkollisverotuloista keskimäärin 60 % vuonna 2024. Oulun hiippakunnassa henkilöstömenot olivat keskimäärin 57 % kirkollisverotuloista. Selvityksessä mukana olevista seurakunnista tämän alle jäivät vuonna 2024 Kittilä (44 %) ja Enontekiö (58 %). Keskimääräistä enemmän käyttivät Kolari (66 %) sekä Muonio 63 %. Jos prosenttiosuus jää huomattavasti alle keskimäärän, se kertoo todennäköisesti tilapäisestä tai pysyvästä henkilöstövajeesta. Päinvastainen prosenttiosuus puolestaan voi kertoa siitä, että seurakunta pitää yllä suurempaa henkilöstöä kuin sillä olisi varaa.

Kiinteistömassan vähentämiseen on tartuttava siellä, missä se on mahdollista. Luonnollisesti monet seurakuntien kiinteistöt ovat sellaisia, joita on vaikea purkaa tai myydä. Tämä puolestaan johtaa helposti kierteeseen, jossa korjausvelka vain kasvaa.

Seuraavassa on esitelty seurakunnittain muutamia talouden mittareita ja niistä tehtyjä johtopäätöksiä.

6.2.Taulukoista

Kirkollisverotulot näyttävät seurakunnan kirkollisverotulojen kehityksen vuodesta 2017 viimeisimpään tilinpäätökseen 2024. Seurakunnat päättävät tuloveroprosenttinsa vuosittain, joten taulukkoon on merkitty myös seurakunnan kyseisen vuoden veroprosentti. Oulun hiippakunnassa keskimääräinen tuloveroprosentti

oli 1,64 vuonna 2024. Verotuloja tarkastellessa on syytä huomioida, että vuodet 2023 ja 2024 olivat melkein pä poikkeuksellisen hyviä verovuosia koko kirkossa. Yleensä ajatellaan, että seurakunnan korkein mahdollinen tuloveroprosentti voi olla 2,0. Tällaisia seurakuntia oli Oulun hiippakunnassa vain yksi vuonna 2024.

Tilikauden tulos kertoo seurakunnan tulojen ja menojen yhteenlasketun summan kyseisenä vuonna. Tulopuolelle sisältyvät mm. kirkollisverotulot, valtionavustukset, erilaiset vuokra- ja metsätuotot sekä kirkon keskusrahastosta maksetut avustukset. Menoihin sisältyvät mm. palkat, sosiaalikulut, toimintamenot, kiinteistömenot, korot jne.

Koska selvityksessä mukana olevista neljästä seurakunnasta kolme on saanut tarkastelujakson aikana kirkkohallituksen toiminta-avustuksia, on taulukossa **Tilikauden tulos ilman avustuksia** esitetty seurakunnan tulos ilman kyseisiä avustuksia. Taulukko kertoo tilikauden tulosta paremmin seurakunnan taloudellisesta kantokyvystä.

Vuosikate osoittaa sen tulorahoituksen, joka juoksevien menojen maksamisen jälkeen jää jäljelle käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. **Poisto** tarkoittaa pitkävaikutteisen tuotannon tekijän hankintamenojen kirjaamista kuluiksi vaikutusaikanaan. Mikäli poistot pysyttelevät vuodesta toiseen pieninä ja melko samankokoisina, ne voivat kertoa myös seurakuntaan kertyvästä rakennusten korjausvelasta varsinkin, jos vuosikatteen ja poistojen erotus on hyvin pieni tai vuosikate jää jopa miinusmerkkiseksi. **Kaavioissa poistot on kuvattu oranssilla, vuosikate sinisellä käyrällä.**

Verotulojen kasvu verrattuna henkilöstökulujen ja palveluiden oston kasvuun kertoo seurakunnassa harjoitetusta taloudenpidosta. Mikäli henkilöstökulut ja palveluiden ostot ovat kasvaneet vähemmän tai samaa tahtia verotulojen kasvun kanssa, on seurakunnan talous tältä osin tasapainossa ja taloudenpito vastuullista. Mikäli kulut ja ostot kasvavat verotuloja nopeammin, on seurakunnan talous todennäköisesti jo kriisissä tai ainakin kriisiytymässä. **Kaavioissa verotulojen kasvu on kuvattu sinisellä, henkilöstökulujen ja palveluiden ostojen kasvu oranssilla käyrällä.**

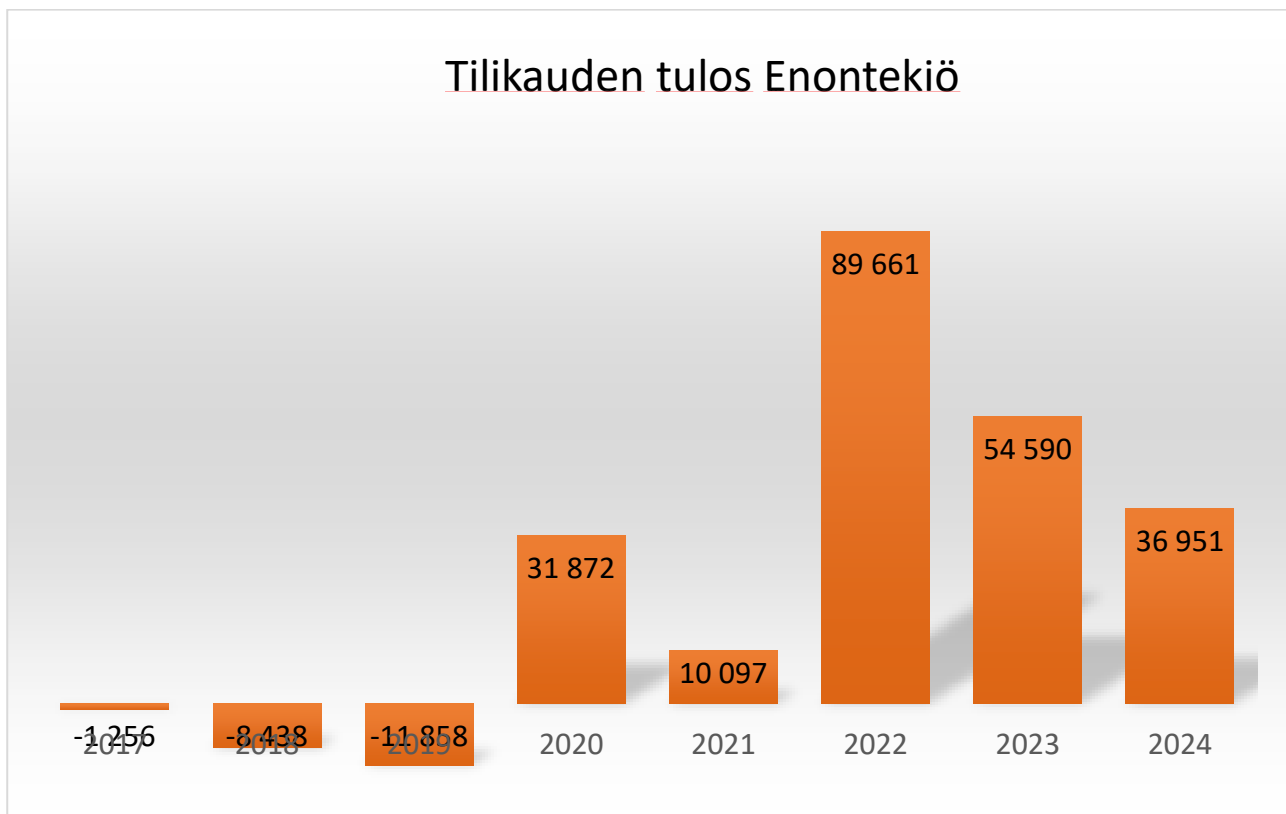
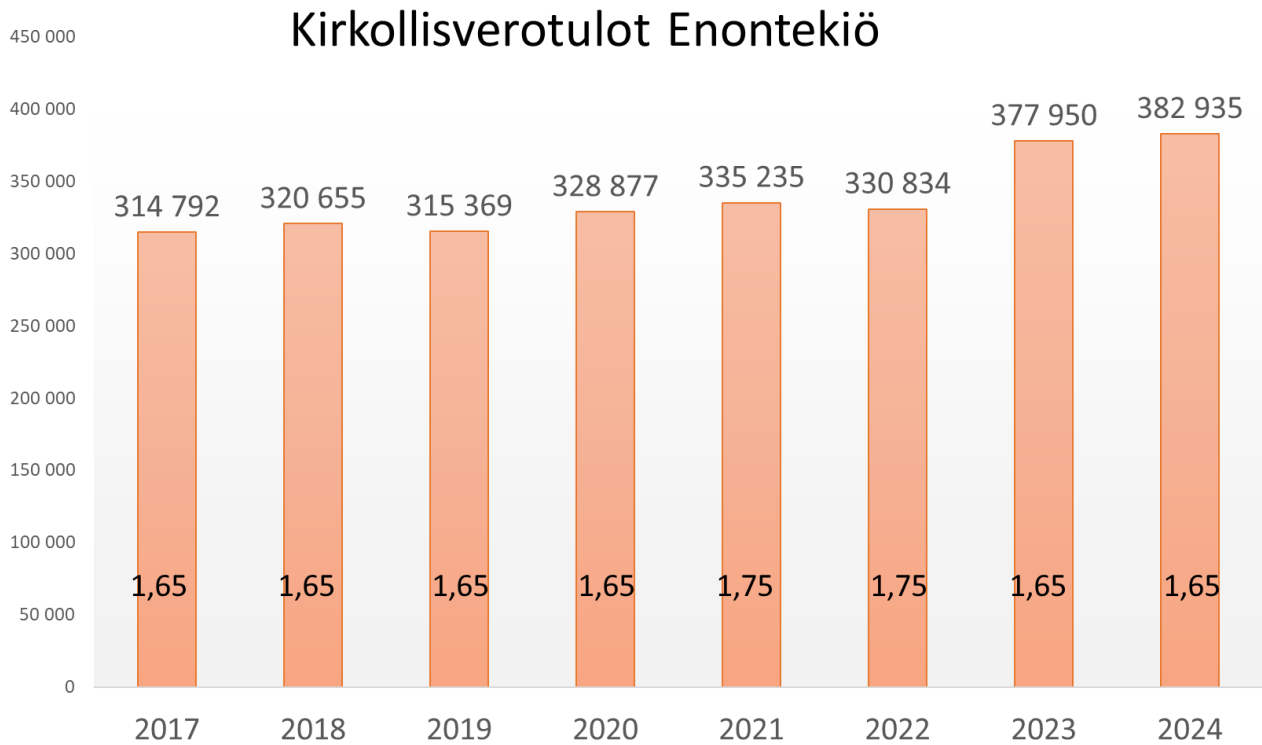
Toimintakate eli seurakunnan toiminnasta saatavien tuottojen ja siitä aiheutuvien kulujen summa on aina miinusella, koska seurakunnan toiminta sinänsä ei luonnollisestikaan koskaan tuota voittoa. Toimintaa rahoitetaan pääasiassa verotuloilla, joten **toimintakatteen ja verotulojen** suhde kertoo, riittävätkö verotulot rahoittamaan seurakunnan toimintaa.

6.3. Enontekiö

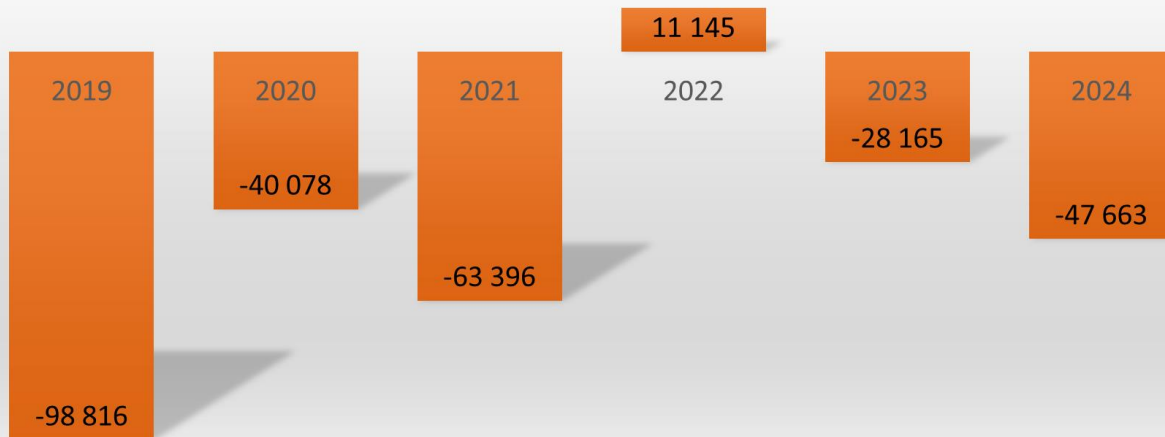
Edellisessä vuoden 2020 selvityksessä Enontekiön seurakunnan taloudellinen tilanne oli haastava, koska seurakunta oli tehnyt negatiivisen tilinpäätöksen kolme vuotta peräkkäin. Talouden suunta kääntyi kuitenkin pian tämän jälkeen, joten viime vuosina Enontekiön tilinpäätös on ollut positiivinen siitä huolimatta, että seurakunta on alentanut tuloveroprosenttiaan 1,75:stä 1,65:een vuonna 2023. Edellisten tilikausien ylijäämä on n. 460 000 €. Seurakunnan maksuvalmius on 268 päivää, mitä on pidettävä erittäin hyvänä. Seurakunnalla on lainaa vain n. 15 000 €.

Edellä mainitut tilinpäätös tiedot eivät kuitenkaan anna koko kuvaa seurakunnan taloudesta, sillä Enontekiö on saanut vuosittain avustusta saamelaisyöhön n. 73 000 – 83 000 € kirkon keskusrahastosta. Avustus oli aiemmin tarkoitettu saamelaispapin palkkaamiseen, mutta sittemmin avustus on myönnetty kirkkoherran palkkakustannuksiin. Enontekiön kirkkoherran virkaan liittyy velvollisuus saamen kielen opiskeluun. Seurakunnan vuosittaiset palkkakustannukset ovat olleet n. 205 000 – 230 000 €, joten keskusrahaston avustus kattoi esim. vuonna 2024 n. 38 % seurakunnan henkilöstökuluista. Seurakunnan olisikin vaikea ylläpitää edes nykyistä pientä henkilöstöä ilman avustusta. Toisaalta saamelaisyö rahoitus ei liene vaarassa tulevinakaan vuosina. Seurakunnan talouteen asettaa haasteita myös Seurakuntakodin

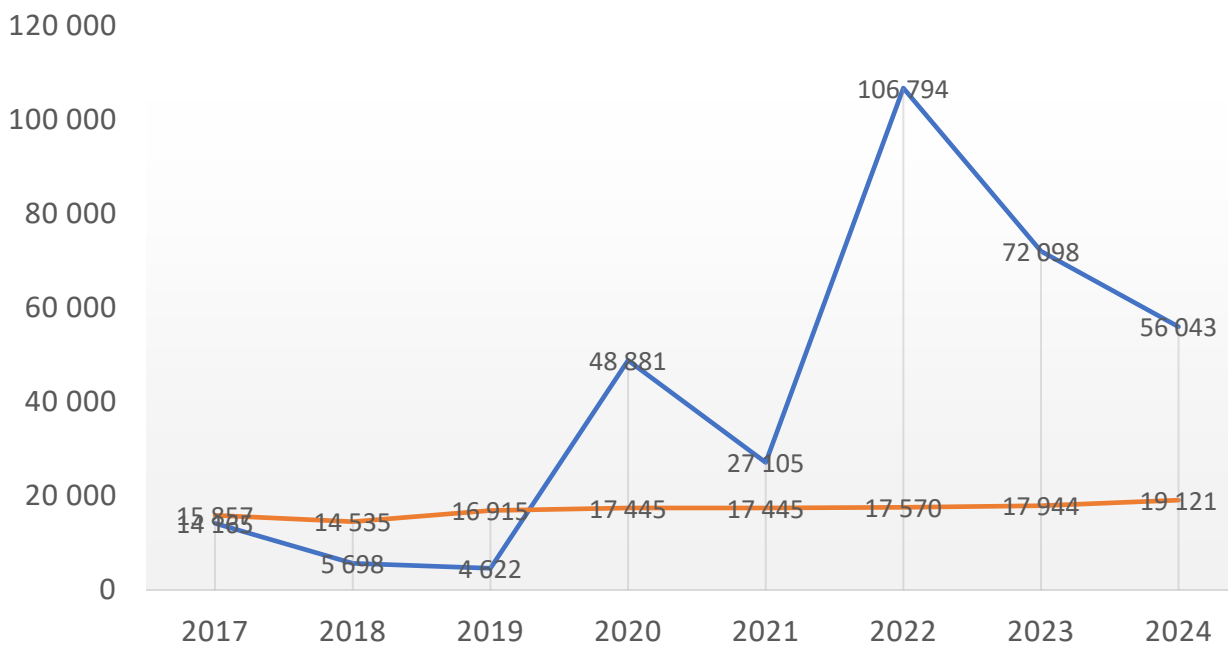
peruskorjaus tai mahdollinen purkaminen sisäilmaongelmien vuoksi. Pienen seurakunnan on hyvin vaikea selvittää odottavasta investoinnista.

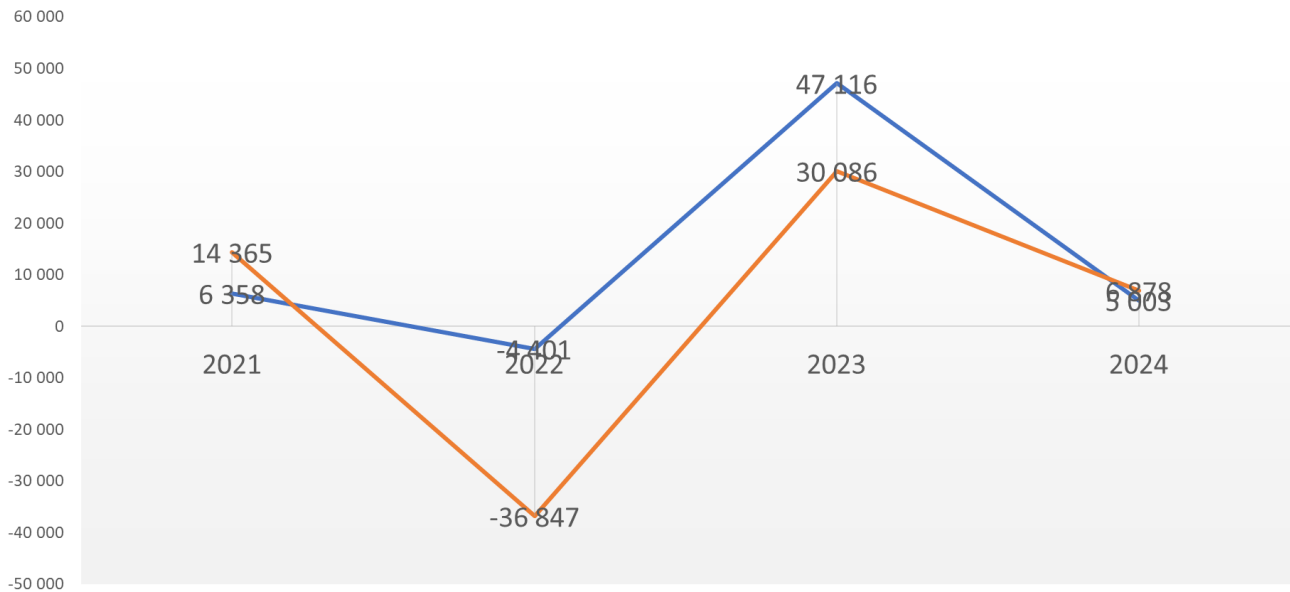
Tilikauden tulos ilman avustuksia Enontekiö

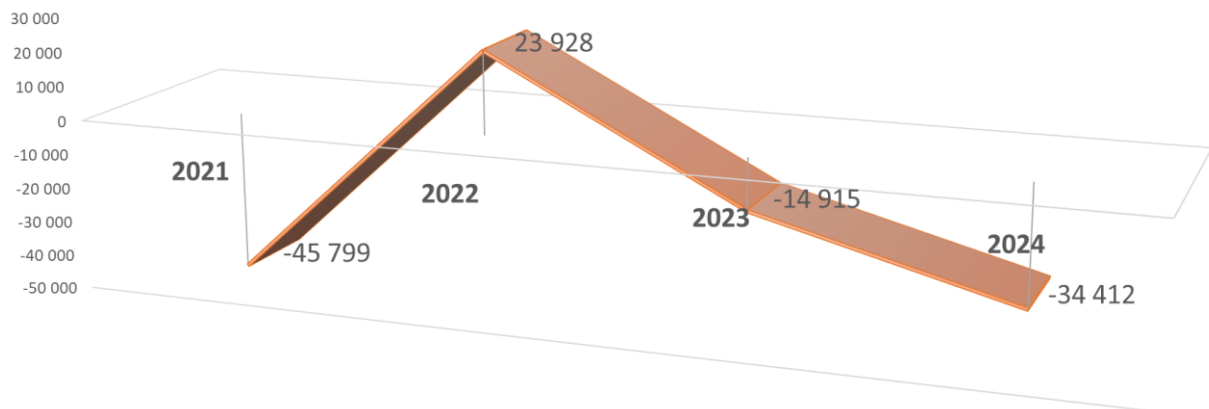
Vuosikate ja poistot Enontekiö

Verotulojen kasvu verrattuna henkilöstökulujen ja palveluiden ostojen kasvuun, Enontekiö

Verotulot – toimintakate Enontekiö

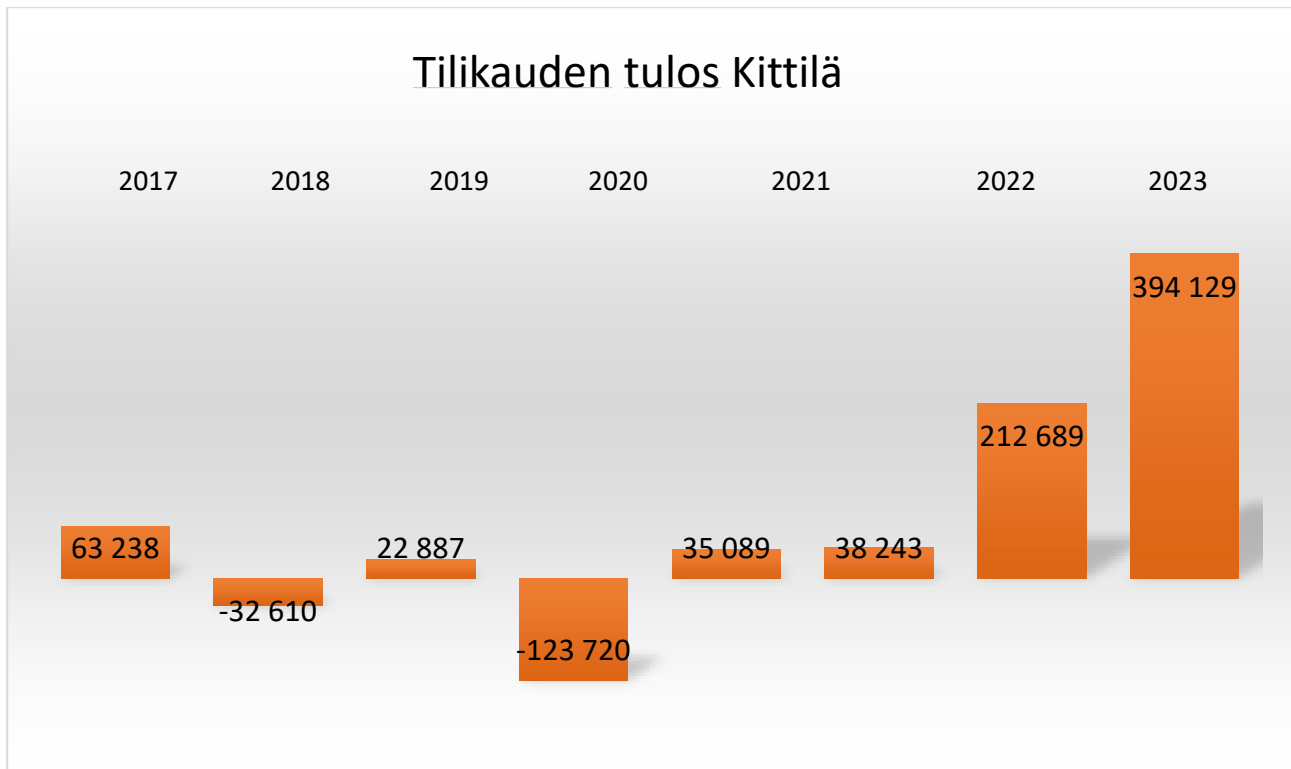
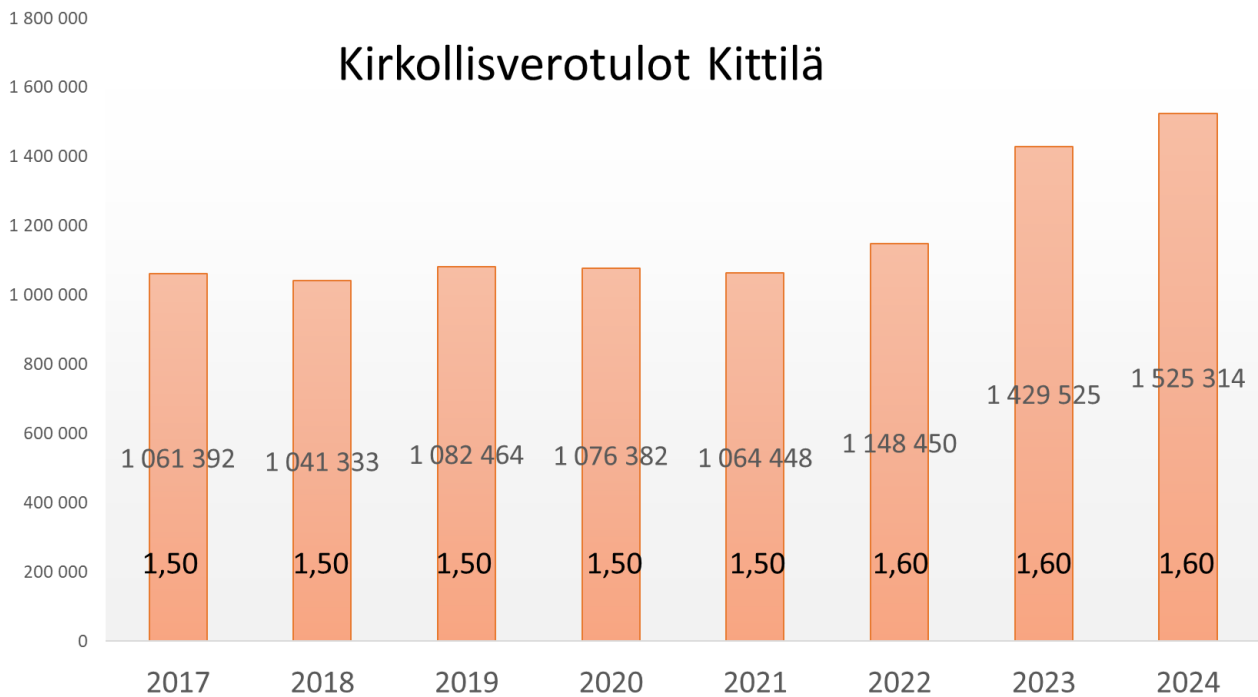

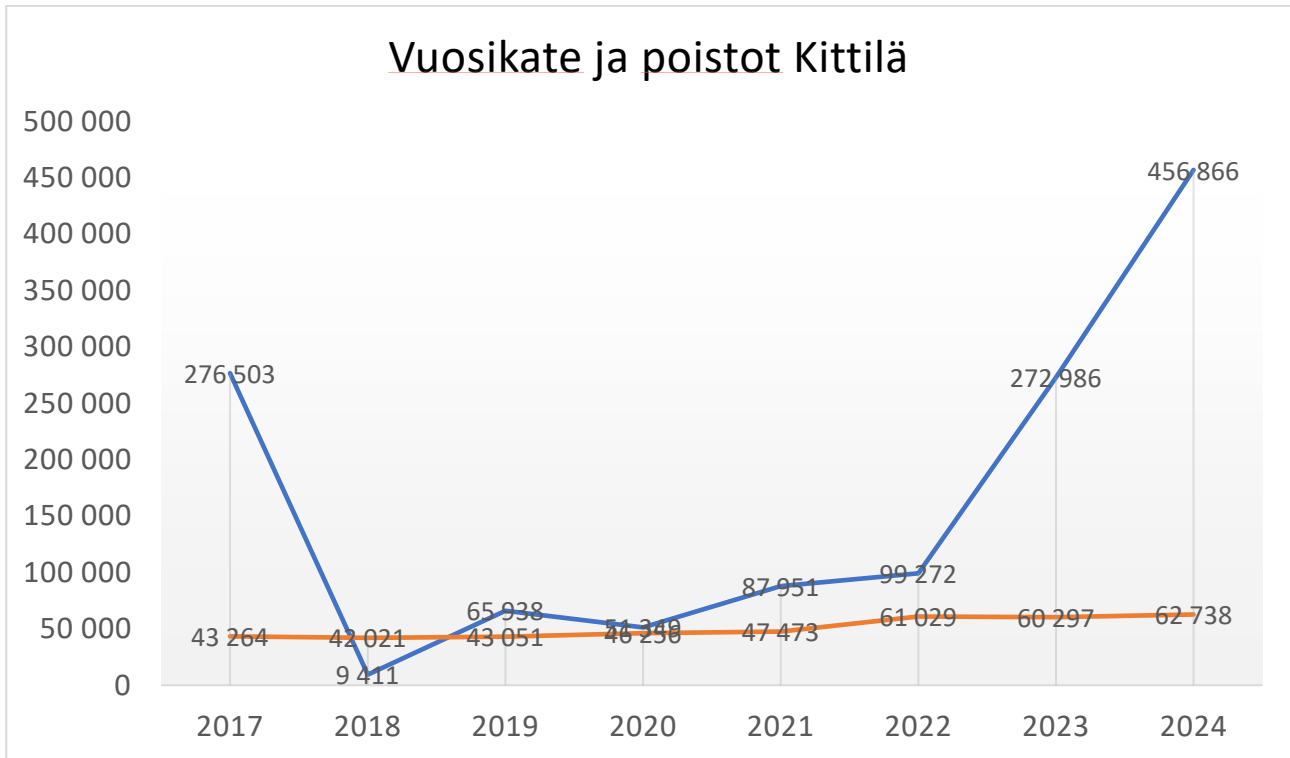
6.4. Kittilä

Kittilän seurakunnan taloudellinen tilanne on vakaa, sillä seurakunta on tehnyt positiivisen tilinpäätöksen vuodesta 2020 lähtien. Viimeisin tilinpäätös oli ylijäämäinen melkein 400 000 €. Seurakunnalle on kertynyt edellisten tilikausien ylijäämää melkein 900 000 €. Hyvän tuloksen myötä vuosikate nousi n. 450 000 euroon. Poistot sen sijaan ovat pysytelleet tasaisesti n. 60 000 euron tuntumassa. Seurakunta suunnittelee uuden seurakuntakodin rakentamista sisäilmaongelmien vuoksi puretun seurakuntakodin tilalle, mutta hanketta ei ole vielä lähdetty toteuttamaan kohonneiden rakennuskustannusten vuoksi.

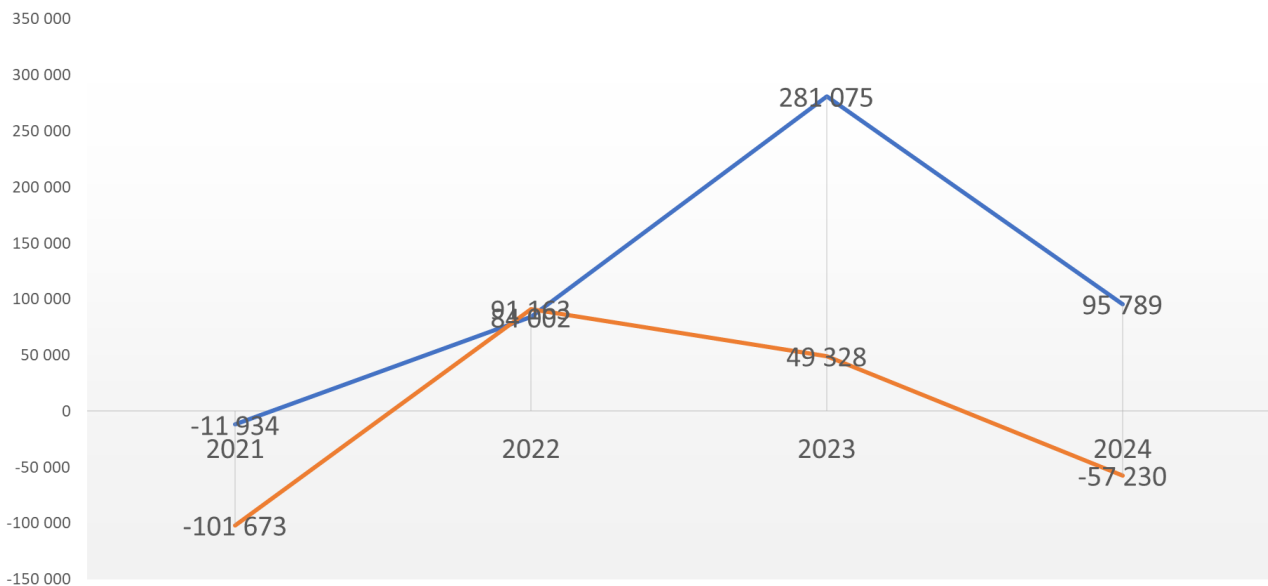
Seurakunta on korottanut veroprosenttiaan 1,50:stä 1,60:een vuonna 2022. Kittilän seurakunnan verotulot olivat vuonna 2024 n. 460 000 e suuremmat kuin vuonna 2021. Seurakunnalla ei ole velkaa. Seurakunta ei ole saanut kirkon keskusrahaston avustuksia tarkastelukauden aikana. Rahavarojen riittävyys on erinomainen, peräti 372 päivää.

Henkilöstökulut ovat seurakunnassa poikkeuksellisen matalat, vain 44 % verotuloista. Tilanne johtunee suurelta osin henkilöstön suuresta vaihtuvuudesta vuonna 2024.

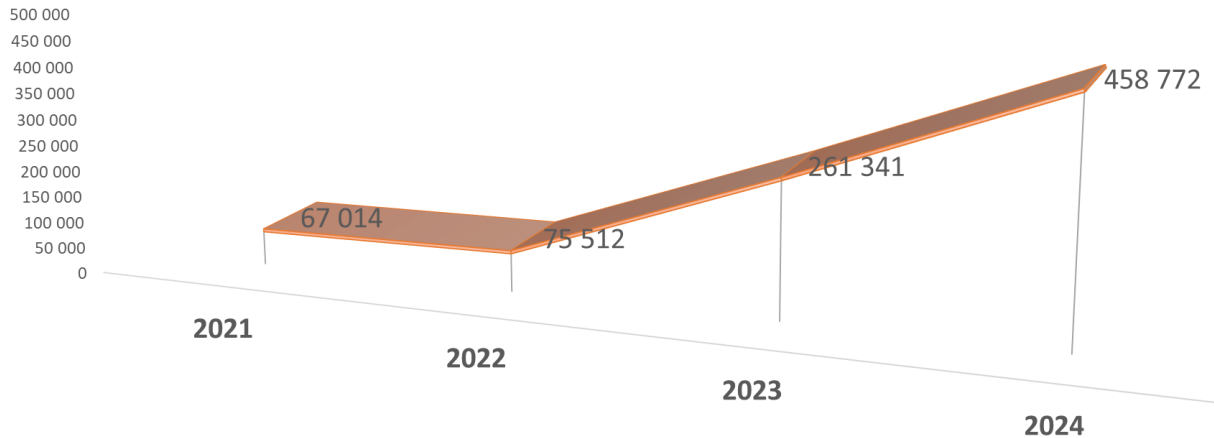

Verotulojen kasvu verrattuna henkilöstökulujen ja palveluiden ostojen kasvuun, Kittilä

Verotulot – toimintakate Kittilä

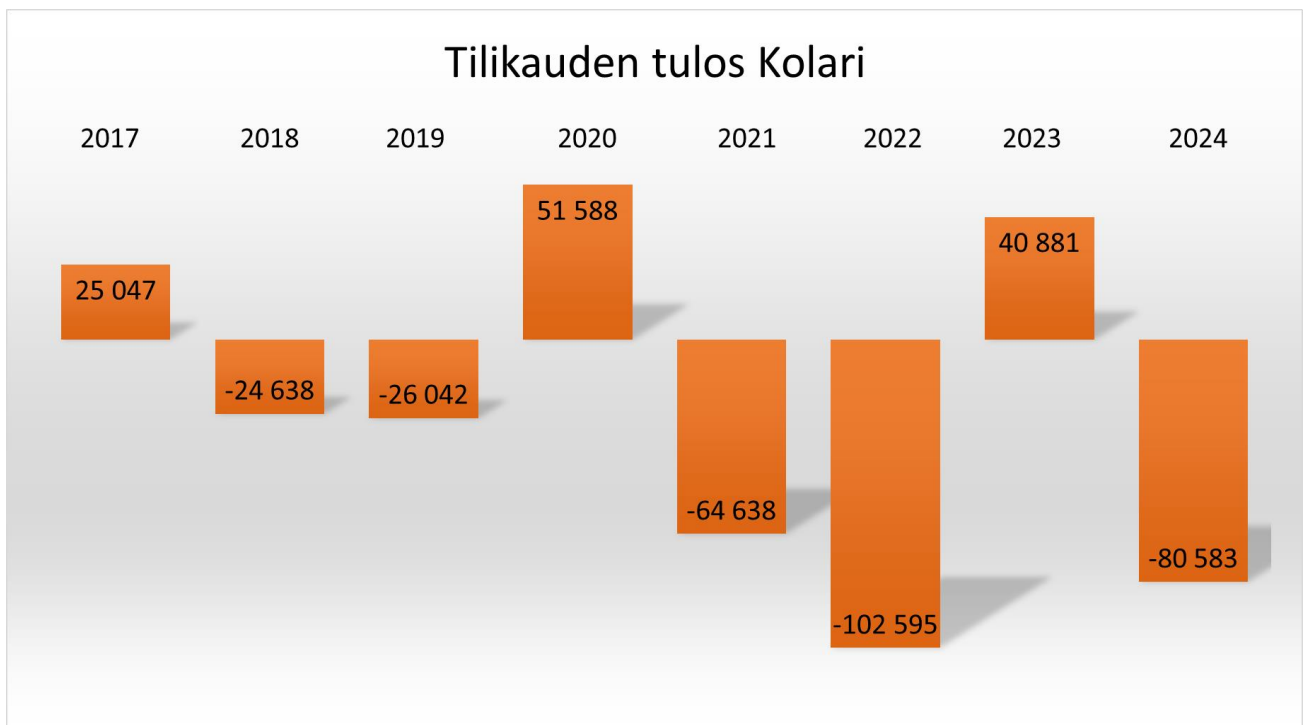
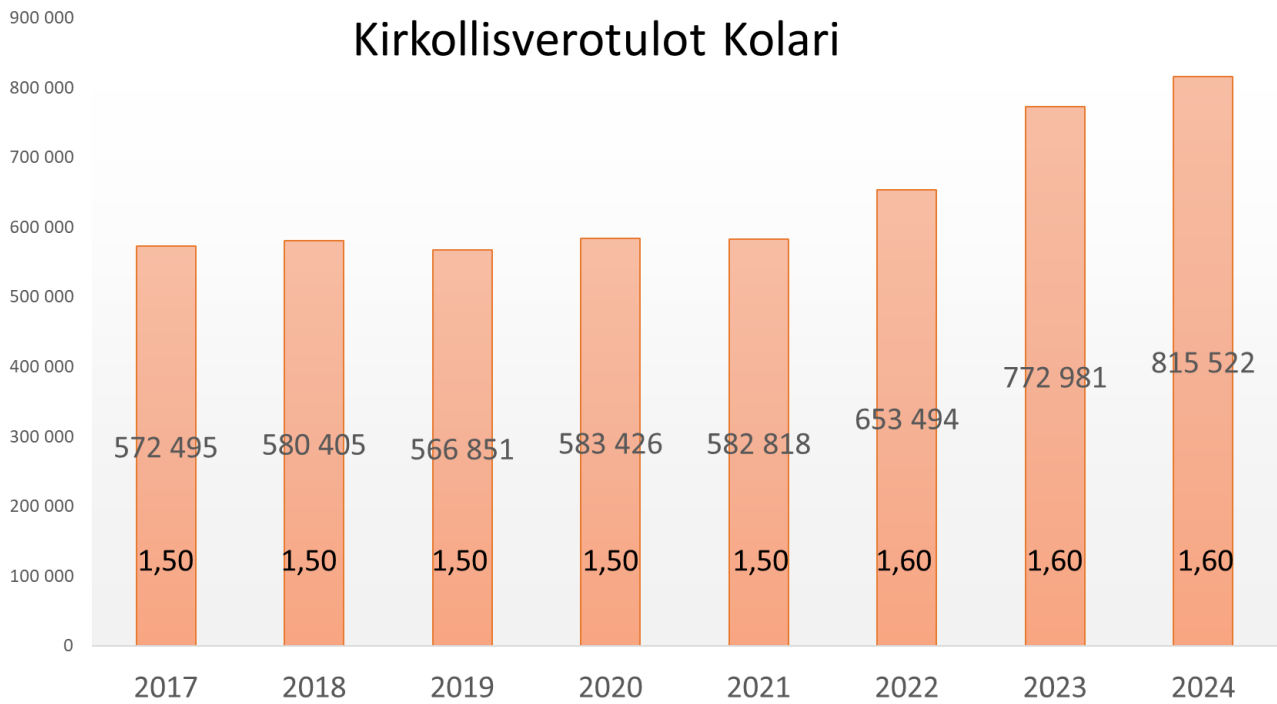
6.5. Kolari

Kolarin seurakunnan tilinpäätös on ollut vahvasti alijäämäinen vuosina 2021, 2022 sekä 2024. Ilman kirkon keskusrahaston yli 80 000 euron avustusta se olisi ollut negatiivinen myös vuonna 2023 eli neljä vuotta peräkkäin. Vuosien 2021, 2022 ja 2024 alijäämät ovat yhteensä 247 816 €, joten ne ovat pienentäneet merkittävästi edellisiltä tilikausilta jäänyt ylijäämää, joka vuoden 2024 tilinpäätöksessä on kuitenkin vielä n, 245 000 €.

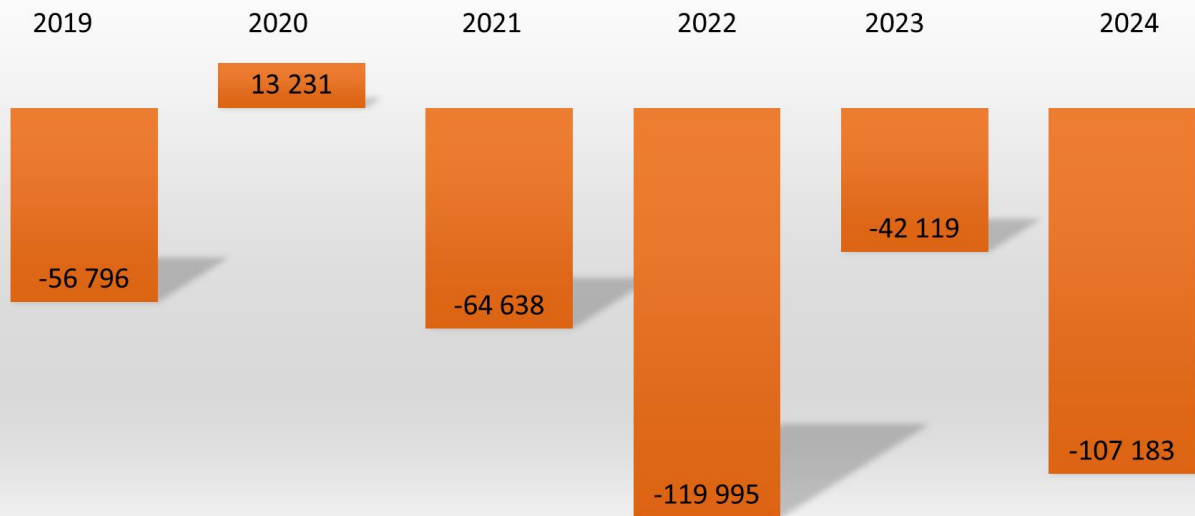
Alijäämäisten tilinpäätösten myötä seurakunnan vuosikate on ollut miinusmerkkinen vuosina 2021, 2022 ja 2024, joten käytännössä seurakunnalla ei ole varaa investointeihin. Seurakunta omistaa peräti neljä kirkkoa (Kolarin, Sieppijärven ja Kolarinsaaren kirkot sekä Pyhän Laurin kappelin Äkäslompolossa) sekä Seurakuntakodin, pappilan, kanttorilan ja neljä hautausmaata. Vuoden 2024 piispantarkastuksessa todettiin, että kiinteistöissä on runsaasti korjausvelkaa. Loppuvuodesta 2024 hyväksytyssä kiinteistöstrategiassa seurakunta kuitenkin linjasi, että se ei ole valmis luopumaan yhdestäkään kiinteistöstä.

Kolarin seurakunta on pyrkinyt korjaamaan talouttaan nostamalla kirkollisveroprosenttiaan 1,50:stä 1,60:een vuonna 2022. Vuonna 2024 kirkollisverotuloja saatiinkin n. 230 000 enemmän kuin vuonna 2021. Seurakunnan henkilöstökulut nousivat kuitenkin 113 000 € vuoteen 2023 ja 159 000 € vuoteen 2021 verrattuna. Viimeisimmässä tilinpäätöksessä henkilöstökulut olivat jo 66 % verotuloista. Samalla palveluiden ostot ovat kasvaneet yli 30 000 € vuoteen 2023 ja yli 156 000 € vuoteen 2021 verrattuna. Kuten kuviosta ilmenee, verotulot eivät ole riittäneet kattamaan toimintakatteen alijäämää kertaakaan tarkastelujakson aikana. Kolarin seurakunta on reagoinut tilanteeseen nostamalla veroprosenttiaan 1,80:een kuluvasta vuodesta alkaen. Ratkaisun odotetaan yhdessä verotulojen yleisen nousun kanssa lisäävän seurakunnan verotuloja hieman yli 100 000 €. Ongelmana on, että ilman merkittäviä henkilöstösäästöjä tai leikkauksia toimintamenoihin tämäkään ei näytä riittävän puhumattakaan sellaisesta merkittävästä ylijäämästä, joka auttaisi rahoittamaan investointeja.

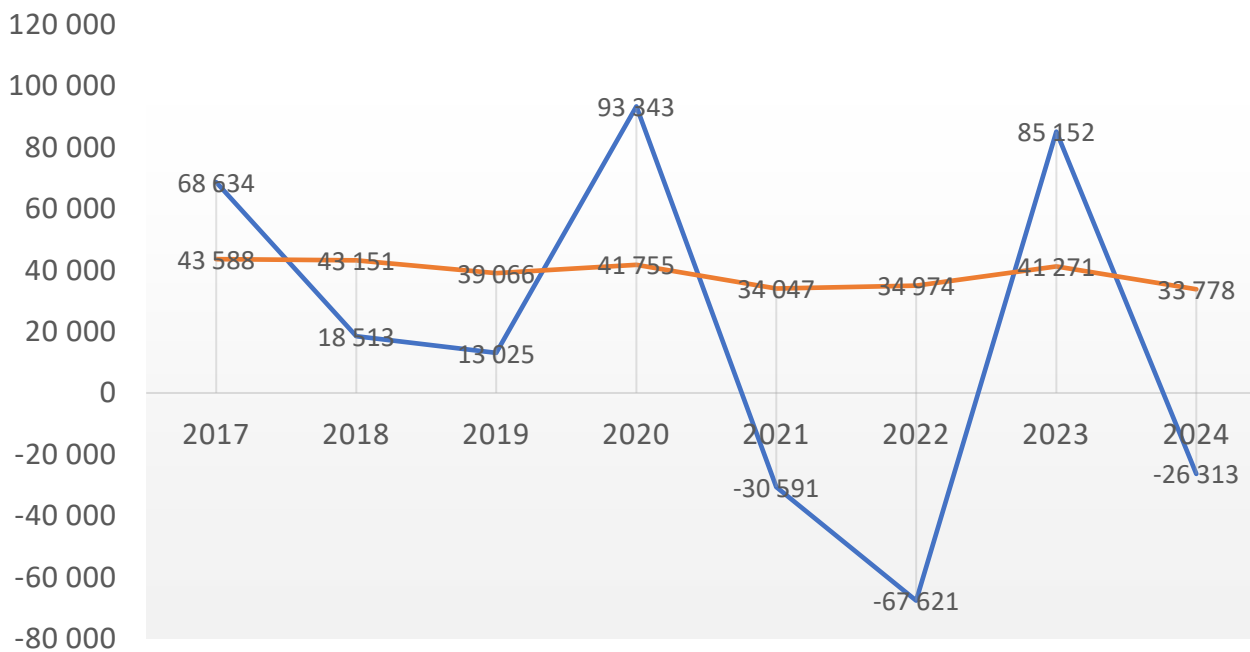
Vaikka kirkollisveron kipurajana pidetään 2,0 %:a, käytännössä seurakunnan veroprosentin korotusmahdollisuus on käytetty moneksi vuodeksi.

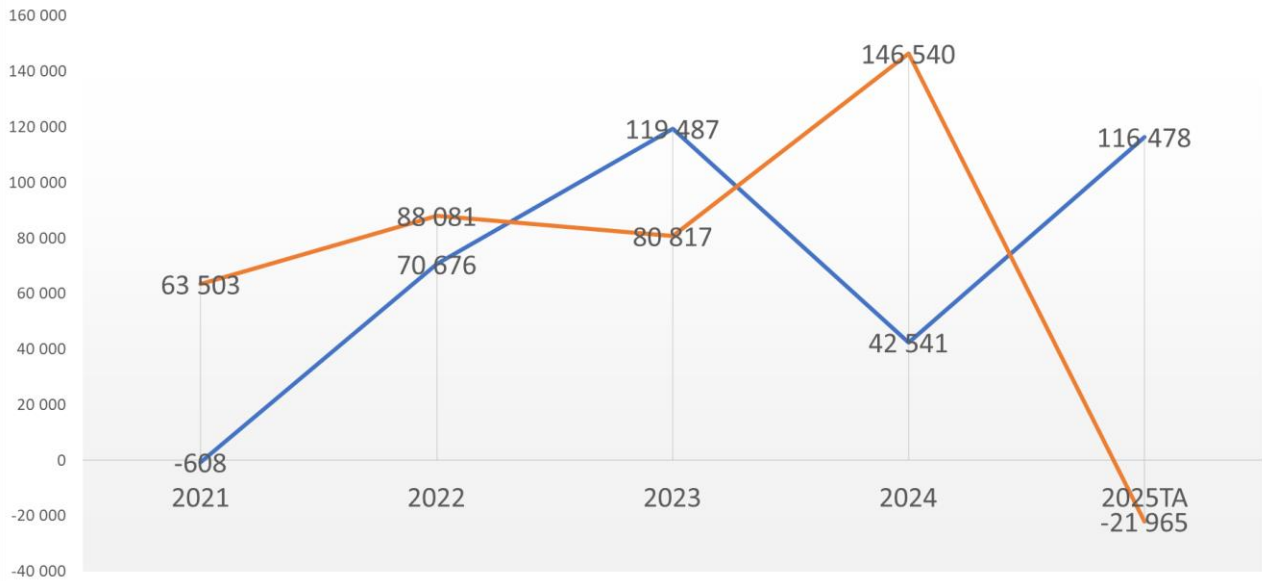
Tilikauden tulos ilman avustuksia Kolari

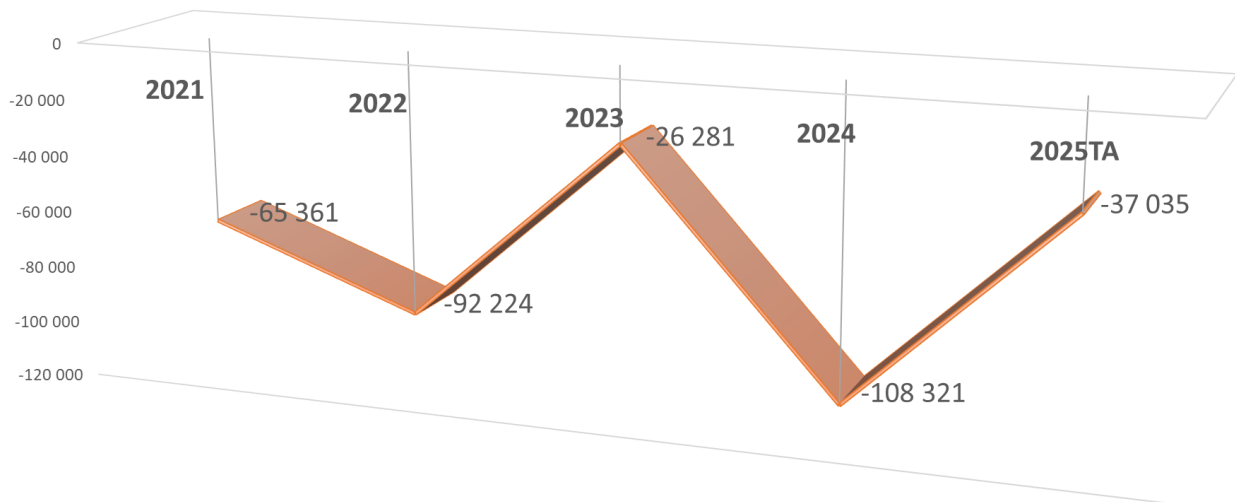
Vuosikate ja poistot Kolari

Verotulojen kasvu verrattuna henkilöstökulujen ja palveluiden ostojen kasvuun, Kolari

Verotulot – toimintakate Kolari

6.6. Muonio

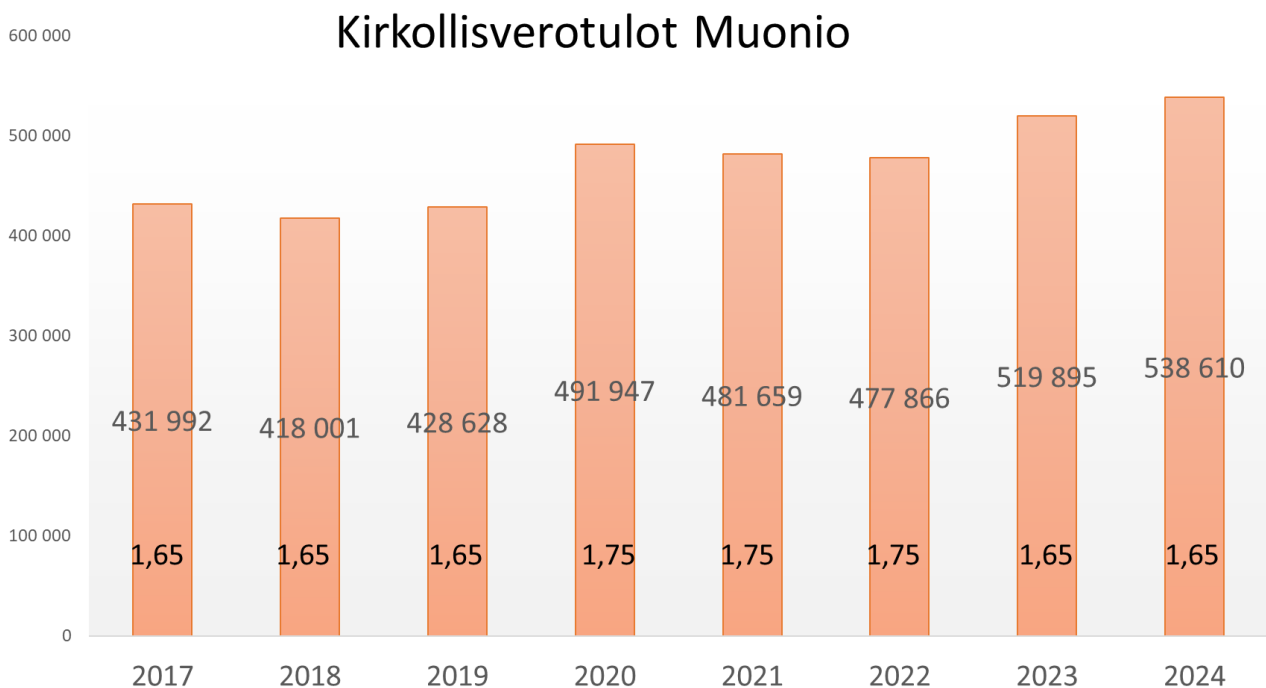
Muonion seurakunta poikkeaa kolmesta muusta selvityksessä mukana olevasta seurakunnasta siinä, että se on laskenut veroprosenttiaan 1,75:stä 1,65:een vuonna 2023. Tämä siitä huolimatta, että seurakunnan verotulot vähenivät hieman vuonna 2022 vuoteen 2021 verrattuna. Seurakunta teki vuosina 2020-2022 kolme peräkkäistä ylijäämäistä tilinpäätöstä, yhteensä n. 110 000 €. Toisaalta vuosien 2017-2019 tilinpäätökset olivat olleet alijäämäisiä yhteensä n. 64 000 €, joten veroprosentin alennusta ei ehkä voida pitää kovin perusteltuna varsinkin, kun vuosi 2023 oli alijäämäinen huolimatta seurakuntien varsin hyvästä verovuodesta. Veroprosentin laskusta huolimatta seurakunnan verotulot kasvoivat 42 000 € vuonna 2023 vuoteen 2022 verrattuna. Vuonna 2024 kasvu oli n. 60 000 € vuoteen 2022 verrattuna. Vuoden 2024 tilinpäätös osoittaa ylijäämää 19 902 €.

Tuomiokapituli päätti vuoden 2020 selvityksen jälkeen lakkauttaa Enontekiön ja Muonion seurakuntien yhteisen kirkkoherran viran ja perustaa omat kirkkoherran virat kumpaankin seurakuntaan. Muonion osalta ratkaisun mahdollisti turistityöhön osoitettujen kirkon keskusrahaston avustusten suuntaaminen siten, että turistityöhön sisällytetään Muonion seurakunnan kirkkoherran viran palkkaus, jolloin kirkkoherra toimii alueella myös turistityön koordinaattorina. Kirkon keskusrahaston avustus Muonion seurakunnalle on ollut vuosittain n. 65 000 €. Ilman avustusta seurakunnan tilinpäätös olisi ollut joka vuosi jopa huomattavan alijäämäinen, kuten taulukosta ilmenee.

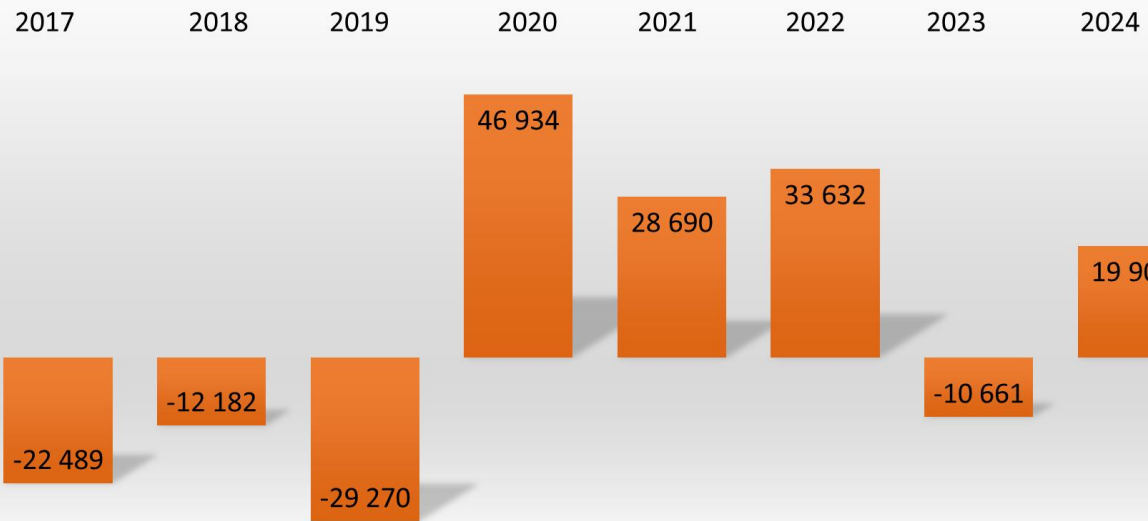
Seurakuntaan on valmistunut vuonna 2022 uusi seurakuntakoti, jonka investointi näkyy poistojen kasvuna vuodesta 2023 lähtien. Sitä ennen vuosikate oli huomattavasti poistoja suurempi, kävi vuoden 2023 alijäämäisen tilinpäätöksen jälkeen poistoja alempana, mutta vuoden 2024 tilinpäätöksessä vuosikate on jälleen poistoja suurempi. Seurakunnalla on seurakuntakodin rakentamisesta syntynyttä velkaa jäljellä n. 380 000 €. Velkamäärää voi pitää hyvin kohtuullisena.

Verotulot ovat riittäneet kattamaan toiminnan menot vuotta 2023 lukuun ottamatta.

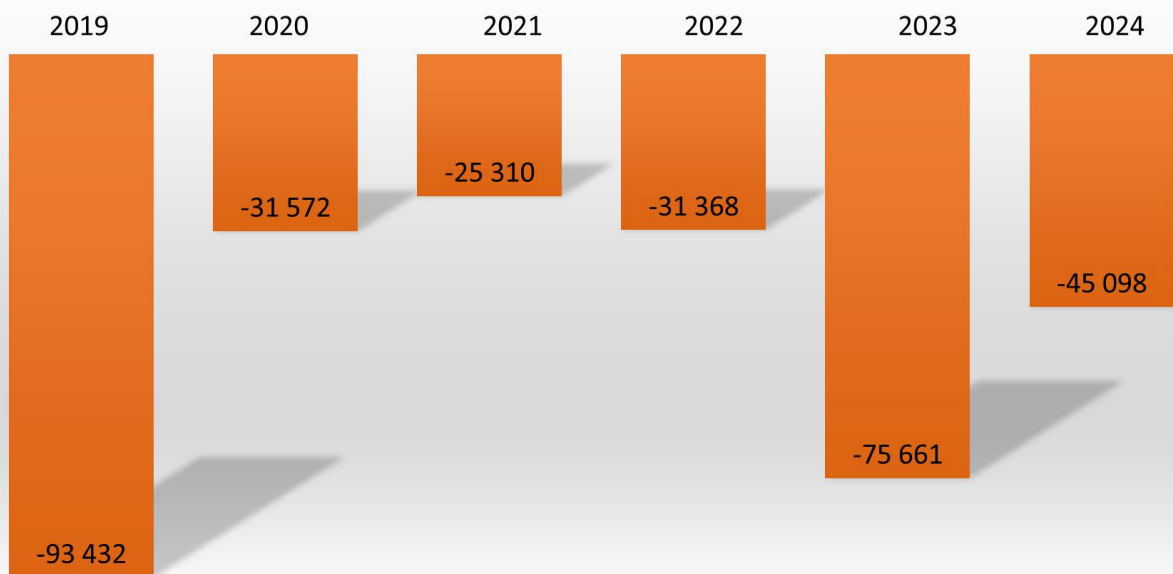
Seurakunnan taseessa on edellisiltä tilikausilta kertynyttä ylijäämää 355 736 €. Maksuvalmius oli vuoden 2024 tilinpäätöksen mukaan 109 päivää, mikä on riittävä määrä.

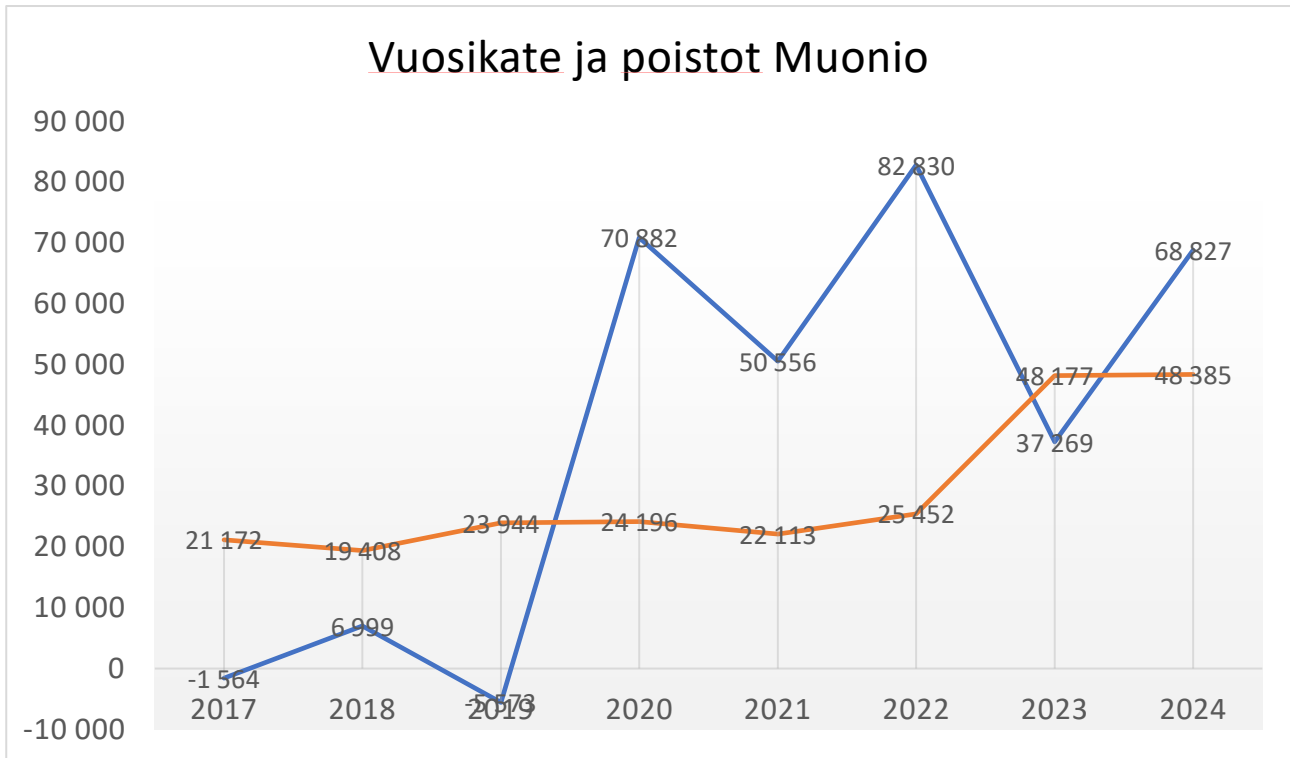

Tilikauden tulos Muonio

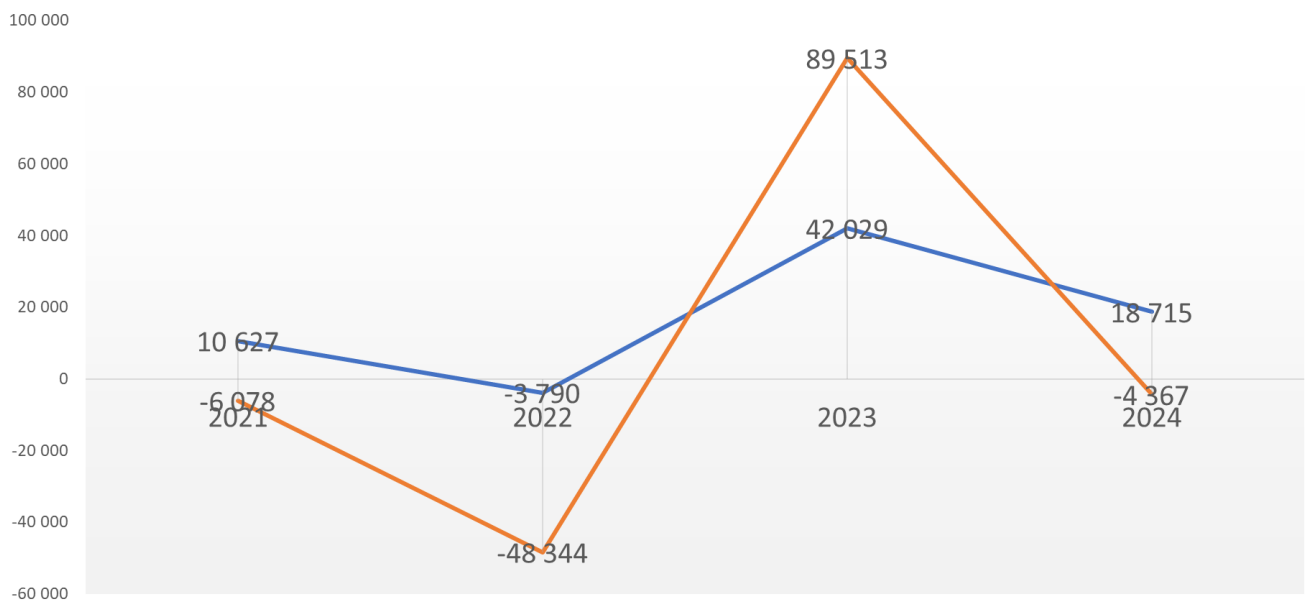

Tilikauden tulos ilman avustuksia Muonio

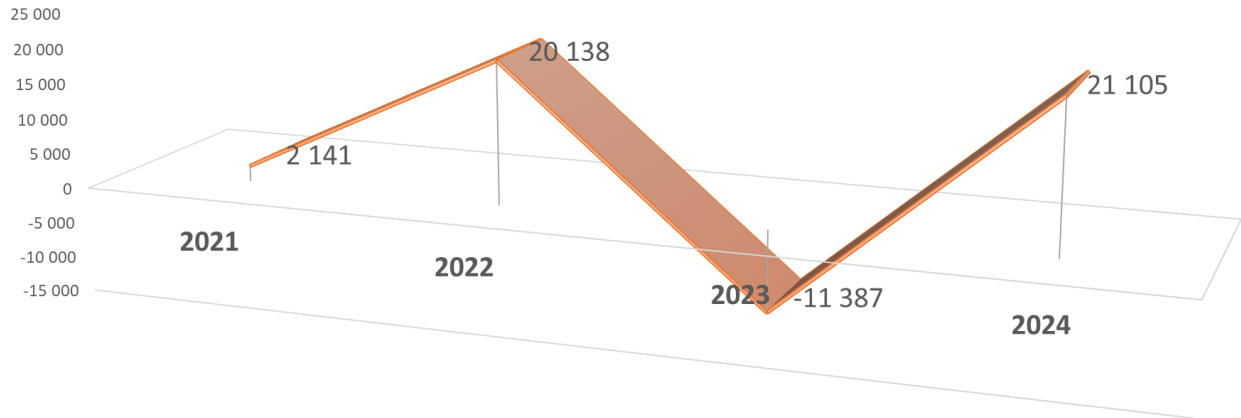

Verotulojen kasvu verrattuna henkilöstökulujen ja palveluiden ostojen kasvuun, Muonio

Verotulot – toimintakate Muonio

6.7. Verotuloennuste

Kirkkohallitus on julkaissut seurakuntien talouden suunnittelun tueksi FCG:n laatiman seurakuntakohtaisen verotuloennusteen. Ennuste löytyy Sakastin sivuilta:

[seurakuntien-talousanalyysi-2024-08-29.xlsx](#)

Ennuste näyttää, että vielä kuluvana vuonna seurakuntien verotulot kasvavat voimakkaasti, mutta sen jälkeen nousu tasaantuu. Tarkastelussa olevien neljän seurakunnan verotulot eivät kuitenkaan näyttäisi vielä 2020-luvun aikana pienenevän, joskin erityisesti Enontekiöllä kasvu saattaa jäädä vaatimattomaksi.

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Enontekiö	4,3 %	0,7 %	1,1 %	1,2 %	0,8 %	0,9 %
Kittilä	7,4 %	1,6 %	2,2 %	2,1 %	2,0 %	1,8 %
Kolari	7,5 %	1,9 %	2,0 %	1,9 %	1,6 %	1,5 %
Muonio	7,2 %	1,5 %	1,2 %	1,3 %	1,3 %	1,3 %

6.8. Kriisiytyvän seurakuntatalouden mittarit

Kirkkohallitus on julkaissut maaliskuussa 2024 päivitetyt Kriisiytyvän seurakunnan mittarit [Kriisiytyvän seurakunnan mittarit](#), joissa esitetään hallinnon, talouden ja toiminnan mittareita, joiden perusteella arvioidaan seurakunnan muutostarpeita ja mahdollista tarvetta rakenneratkaisuihin.

Talouden mittarit ovat:

1) Tilikauden tulos on ilman kertaluonteisia eriä negatiivinen kahtena peräkkäisenä vuotena tai kirkollisveroprosentti on 2,0 (tai korkeampi).

- 2) Seurakunnan taseessa oleva edellisten tilikausien yli/alijäämä luku on tilinpäätöksen perusteella menossa alijäämäiseksi, eikä sen kattamista seuraavan kolmen vuoden aikana voida laskelmin osoittaa ilman kertaluonteisten erien tai metsänhoitosuunnitelman ylittävän myynnin toteuttamista.
- 3) Maksuvalmius on alle 90 päivää, tai maksuvalmius heikkenee kolmena peräkkäisenä vuotena.
- 4) Henkilöstömenojen osuus toimintakuluista kasvaa kolmena peräkkäisenä vuotena.

Seurakunta	Kriisiytyvän talouden mittareista täyttyy	Perustelut
Enontekiö	-	Seurakunnan talous perustuu suurelta osin kirkon keskusrahaston avustukseen. Ilman avustuksia mittareista täytyisi ainakin 1 ja sen myötä todennäköisesti myös 2
Kittilä	-	
Kolari	1 (2 varauksin) 3	1) Vuoden 2023 tilinpäätös oli ylijäämäinen, mutta ilman kirkon keskusrahaston avustusta se olisi ollut voimakkaasti negatiivinen neljänä peräkkäisenä vuonna 2021-2024. 2) Alijäämäisten tilinpäätösten vuoksi seurakunnan edellisiltä vuosilta kertynyt ylijäämä on vielä n. 244 000, mutta se on supistunut vuotta 2023 lukuun ottamatta vuodesta 2021, jolloin se oli n. 370 000 €. Ellei taloutta saada voimakkaasti käännettyä, edellisten vuosien ylijäämä muuttuu alijäämäksi. 3) Rahavarojen riittävyys on edelleen yli 90 päivää, mutta se on laskenut voimakkaasti neljän vuoden aikana 357 päivästä 187 päivään. Vuoden 2023 nousu johtui keskusrahaston avustuksen myötä tehdystä ylijäämästä.
Muonio	-	Seurakunnan talous perustuu suurelta osin kirkon keskusrahaston avustukseen. Ilman avustuksia mittareista täytyisi ainakin 1 ja sen myötä todennäköisesti myös 2

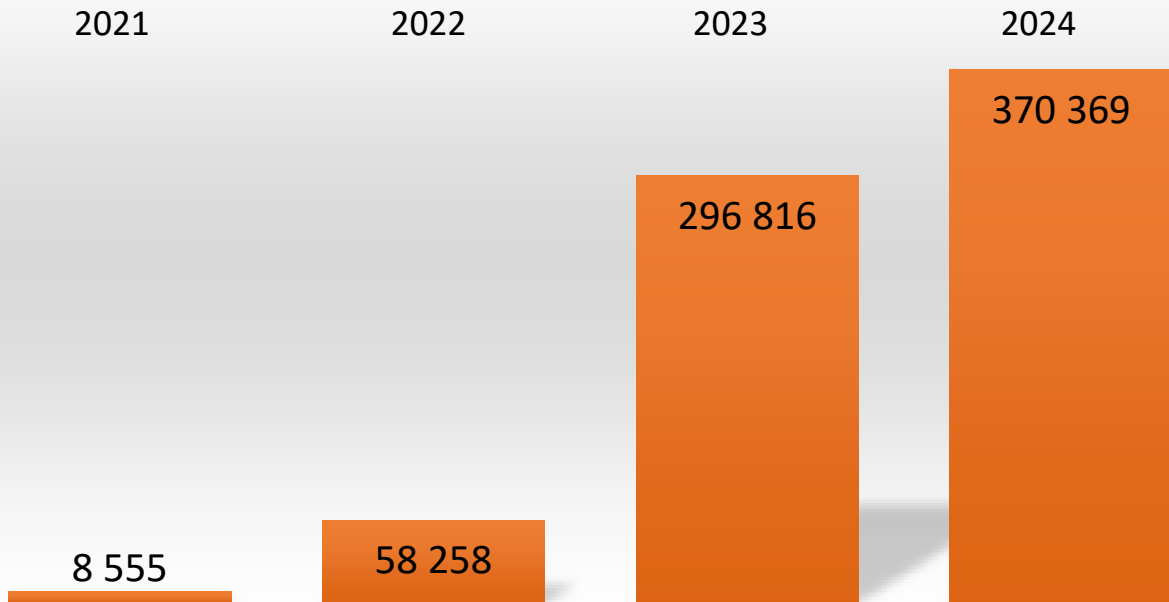
6.8. Seurakunnat yhteensä

Seurakuntien yhteenlaskettu tulos on vuodesta 2021 lähtien ollut ylijäämäinen, joskin vuonna 2021 vain hieman. Vuodelta 2024 ylijäämää kertyi kuitenkin n. 370 000, vaikka Kolarin seurakunnan tulos olikin voimakkaasti alijäämäinen. Yhteenlaskettua tulosta tarkasteltaessa on pidettävä mielessä, että suurin osa yhteenlasketusta ylijäämästä on Kittilän seurakunnan osuutta, vaikka esim. vuonna 2022 Enontekiön seurakunta teki seurakuntatalouden kokoon nähden suhteellisesti suuremman ylijäämän, melkein 90 000 €.

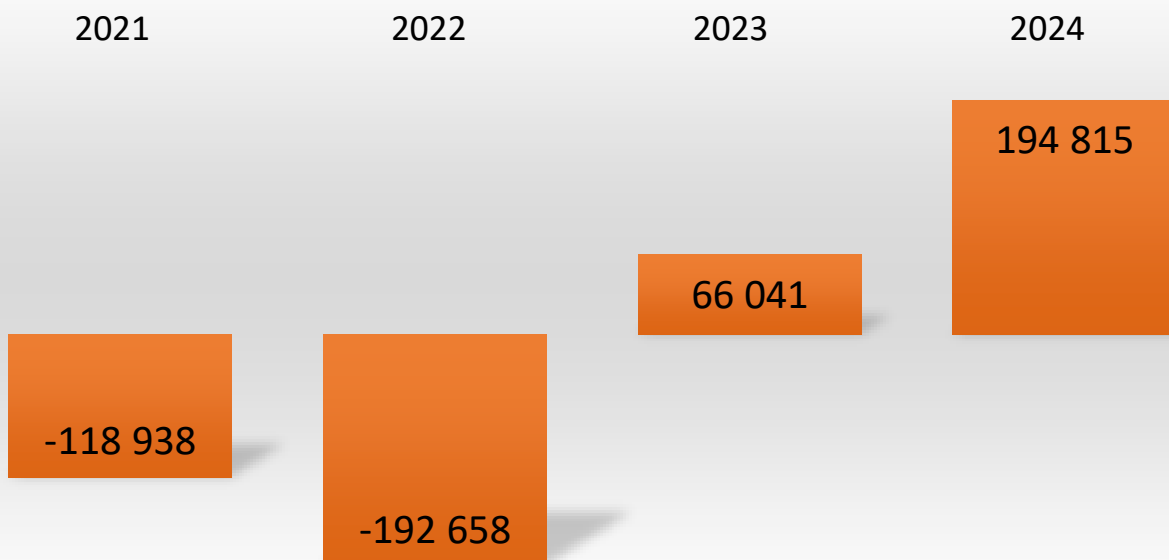
Vertailun vuoksi seuraavassa on esitetty myös, millainen olisi ollut seurakuntien yhteenlaskettu tulos ilman kirkon keskusrahaston saamelaistyon ja turistityön toiminta-avustuksia.

Taseeseen kertynyt ylijäämää seurakunnilla on yhteensä 1 945 620 €, mitä on pidettävä merkittävänä.

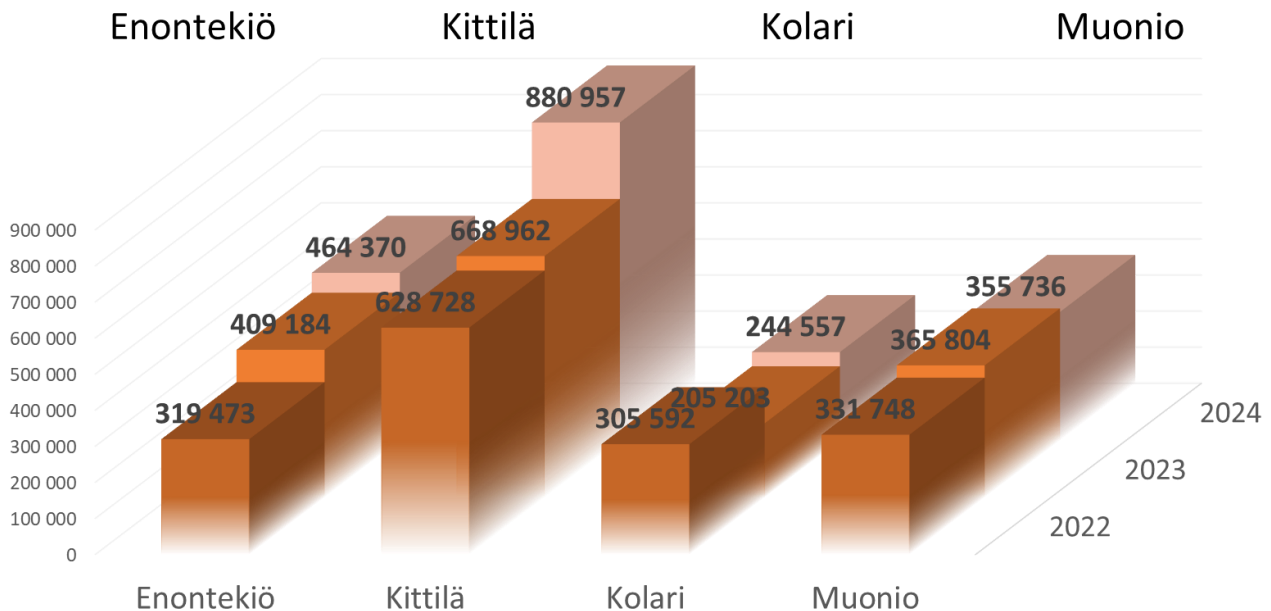
Tilikauden tulos seurakunnat yhteensä

Tilikauden tulos seurakunnat yhteensä ilman avustuksia

Taseeseen kertynyt ylijäämä

Mikäli seurakunnat muodostavat yhteisen talouden, niiden kirkollisveroprosentit on yhdenmukaistettava. Kolarin seurakunta on nostanut kirkollisveroprosenttiaan kuluvalle vuodelle 1,8:aan. Muuten seurakuntien kirkollisveroprosentit ovat hyvin lähellä toisiaan: Kittilässä 1,60, Enontekiöllä ja Muoniossa 1,65. On siten tarkoituksenmukaista laskea, miten kirkollisveron tuotto muuttuisi, jos laskennan perusteena käytetään vuoden 2024 veroprosentteja, jolloin kirkollisveroprosentti oli Kolarissa 1,60.

Seuraavasta taulukosta käy ilmi, miten veroprosentin muutos vaikuttaisi yhdistyneen seurakuntatalouden verokertymään:

Yhteinen veroprosentti	Enontekiö	Kittilä	Kolari	Muonio	Vaikutus yhteensä
1,60	- 11 604,09	0,00	0,00	-16 321, 52	- 27 925,61
1,65	0,00	47 666, 06	25 485,06	0,00	73 151,12

Mikäli yhdistyneen seurakunnan veroprosentti lasketaan vuoden 2024 tasolle 1,60:een, se merkitsee kirkollisveron tuoton laskua vajaa 30 000 €. Mikäli yhteinen veroprosentti nostettaisiin Enontekiön ja Muonion tasolle 1,65:een, se lisäisi yhteenlaskettuja verotuloja yli 70 000 €. Kumpi tahansa vaihtoehto luonnollisesti laskisi kolarilaisten verorasitusta.

Vaikka veroprosenttia ei nyt määriteltäisikään tasolle, jolla verotuotot eivät laske, on seurakuntayhtymällä tämäkin keino käytettävissään. Lapin rovastikunnan seurakuntien veroprosentit vaihtelevat Rovaniemen ja Sodankylän 1,40:stä Pelkosenniemen 1,95:een. Oulun hiippakunnassa keskimääräinen kirkollisveroprosentti on 1,69.

Mikäli yhteinen veroprosentti päätetään pitää 1,60:ssä, laskennallinen vajeus verotuloissa on katettava muilla keinoin. Pääasiassa tähän on kaksi vaihtoehtoa:

1. Neljän seurakunnan yhteenlaskettu tilinpäätös oli vuonna 2024 ylijäämäinen n. 370 000 €. Kun otetaan huomioon mahdollinen verotuottojen lasku 30 000 €, jää laskennalliseksi ylijäämäksi silti n. 340 000 €. Tällä tavalla tarkasteltuna vajaus olisi voitu kattaa ainakin kolmena viimeisenä tarkasteluvuotena.
2. Seurakuntayhtymää muodostettaessa on tarkoituksenmukaista käyttää hyväksi ne henkilöstösäästöt, jotka syntyvät lähivuosien eläköitymisten myötä.

Taloudellisesta näkökulmasta tarkasteltuna seurakuntayhtymä on mahdollinen, sillä ratkaisun jälkeenkin syntyneen seurakuntayhtymän talous olisi varsin vakaalla pohjalla. Lisäksi lähiaikoina tapahtuvat eläköitymiset antavat talouteen liikkumavaraa. Tarvittaessa seurakuntayhtymällä olisi myös käytettävissään veroprosentin korotusmahdollisuus. Korotuksen jälkeenkin kirkollisveroprosentti jäisi Oulun hiippakunnan keskiarvon alapuolelle. Toisaalta liitos tarjoaisi paremmat mahdollisuudet turvata ja kehittää seurakuntatyötä koko alueella, joissa taloudelliset voimavarat ovat nyt varsin pienet ja uhkaavat edelleen pienenä tulevana vuosina. Huomionarvoista alueellisen tasa-arvon kannalta on sekin, että Kolarin seurakunnan kirkollisveroprosentti on tällä hetkellä huomattavasti korkeampi kuin muilla alueen seurakunnilla.

Kuten aiemmin on todettu, Enontekiön ja Muonion seurakunnat saavat vuosittain merkittävästi kirkon keskusrahaston toiminta-avustuksia, Enontekiö saamelaistyöhön ja Muonio turistityöhön. Avustuksilla hoidetaan molempien seurakuntien kirkkoherran virkojen palkkaus sekä niihin liittyviä kuluja. Seurakuntayhtymille ei tavallisesti myönnetä toiminta-avustuksia, mutta em. avustusten maksaminen tuskin vaarantuisi. Mikäli Tunturi-Lapin neljä seurakuntaa muodostaisivat seurakuntayhtymän, Enontekiön seurakunta olisi edelleenkin osa saamelaisten kotiseutualuetta. Seurakuntayhtymäänkin kuuluvana Enontekiön seurakunta vastaisi saamelaistyöyhteisön hengellisistä tarpeista Utsjoen seurakunnan tapaan. On huomattava, että saamelaistyölle myönnetty avustus mahdollistaa myös suomenkielisen enemmistön kirkolliset palvelut Enontekiöllä. Kirkon keskusrahaston olisi myös järkevää antaa edelleenkin avustusta turistityöhön, koska neljän seurakunnan alueelle suuntautuva matkailu on voimakkaassa kasvussa.

7. Henkilöstö

7.1. Nykyinen henkilöstö

Seurakuntien henkilöstö on tällä hetkellä seuraava:

Enontekiö:

- Kirkkoherra
- Diakoniatyöntekijä
- Seurakuntamestari/kanslisti
- Nuorisotyönohjaaja
- Talousasioita hoitaa Muonion seurakunnan kanssa yhteinen kanslisti
- Muonion kanttori hoitaa myös Enontekiön seurakuntaa

Kittilä:

- Kirkkoherra
- 2 Seurakuntapastoria
- Kanttori
- Diakonissa
- Nuorisotyönohjaaja
- Lastenohjaaja
- Taluspäällikkö

- Toimistosihteeri
- 2 Seurakuntamestaria

Kolari:

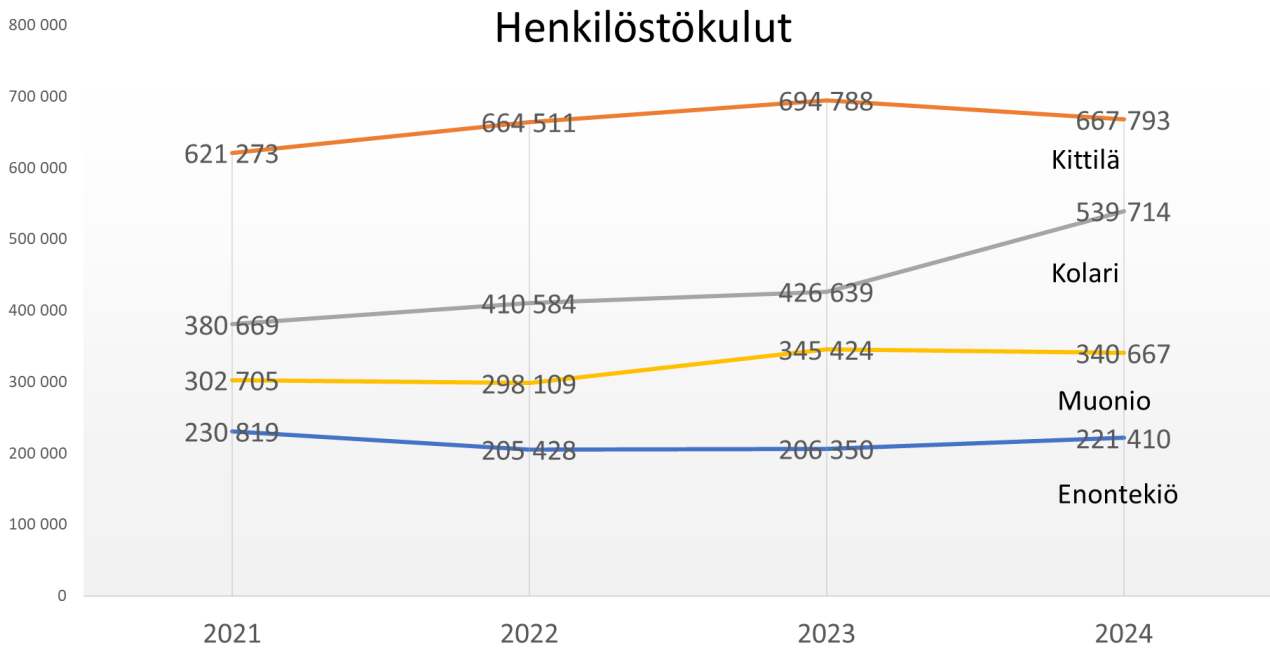
- Kirkkoherra
- Seurakuntapastori
- Kanttori
- Diakoniatyöntekijä
- Nuorisotyönohjaaja
- Lastenohjaaja
- Talouspäällikkö (yhteinen Tervolan ja Pellon seurakuntien kanssa)
- Kiinteistö- ja hautaustoimen päällikkö
- Seurakuntamestari
- Toimistosihteeri
- Palveluvastaava (Pyhän Laurin kappeli)

Muonio:

- Kirkkoherra
- Kanttori (hoitaa myös Enontekiön seurakunnan)
- Diakonia- ja nuorisotyöntekijä (60 %)
- Kasvatustyöntekijä
- 2 Seurakuntamestaria

Henkilötyövuodet 2021-2024

Seurakunta	2021	2022	2023	2024
Enontekiö	4	4	4	4
Kittilä	14	16	16	16
Kolari	10	10	10	11
Muonio	9	8	8	9

Lähimpien vuosien henkilöstökuluja arvioitaessa on otettava huomioon, että 2025 – 2025 palkkaratkaisu nostaa seurakuntien työntekijöiden palkkoja 7,8 %. Erityisesti Kolarin tilannetta se heikentää entisestään, koska jo vuoden 2024 henkilöstömenot olivat seurakunnan talouden kannalta kestävämmät.

Nykyisessä neljän itsenäisen seurakunnan tilanteessa ongelmana on työntekijäresurssien varsin epätasainen jakautuminen neljän seurakunnan alueella. Enontekiö ja Muonio ovat pieniä seurakuntia, joiden työntekijäresurssit ovat hyvin pieniä. Tämän seurauksena yksittäisen työntekijän kuormitus kasvaa ja työyhteisö on hyvin haavoittuvainen esim. siinä tilanteessa, että joku sairastuu tai eroaa seurakunnan palveluksesta. Yksipappisina seurakuntina ne tarvitsevat hyvin usein viikonloppuvapaiden ja lomien sijaisia, jotka on useimmiten rekrytoitava seurakunnan ulkopuolelta. Muonion kanttori hoitaa myös Enontekiön seurakuntaa, joten kahden alueeltaan laajan seurakunnan jumalanpalveluselämän hoitaminen toimituksineen on yhden henkilön varassa, vaikka yksittäisiä sijaisia saataisiinkin muualta. Seurakunnilla ei ole talouspäällikköä, vaan taloutta hoitaa yhteinen kanslisti. Käytännössä virkavastuu on seurakuntien kirkkoherroilla, mikä kuormittaa heidän työtaakkaansa entisestään. Kirkon palvelukeskuksen toiminnan tehostumisesta huolimatta taloushallinnossa vaaditaan yhä enemmän osaamista, joten tulevaisuuden kannalta em. ratkaisu ei ole kestävä. Työntekijän eläköityessä seurakuntien on joka tapauksessa löydettävä ratkaisu taloushallinnon hoitamiseen.

Kittilän seurakunnalla on hyvät taloudelliset voimavarat palkata sellainen henkilöstö, jonka se tarvitsee. Kuluneena vuonna seurakunnassa oli monenlaisista syistä johtuva työntekijävajaus, mutta se voidaan hoitaa rekrytoinnilla kuntoon. On hyvä huomata, että seurakunnalla on jäsenmääräänsä nähden papiston virkoja todella hyvin.

Kolarin seurakunta on vuoden 2024 saanut palkattua työntekijät vajaisiin virkoihin ja toimiin. Seurakunnan taloudellisen tilanteen kannalta se on kuitenkin ollut ongelmallista, koska henkilöstökulut ovat nousseet yli talouden kestokyvyn. Taustalla on epäonnistuneeksi koettu yhteistyö Ylitornion seurakunnan taloushallinnon kanssa. Seurakunta tekeekin nyt taloushallinnon yhteistyötä Tervolan ja Pellon seurakuntien kanssa siten, että Tervolan seurakunnan talouspäällikkö hoitaa Kolarin seurakunnan talouspäällikön virkaa 33 %. Yhtälö on haastava, sillä kolmen itsenäisen seurakunnan talouspäällikön viran hoitaminen edellyttää myös esitysten valmistelua ja osallistumista kolmen seurakunnan hallintoelinten kokouksiin sekä kolmen talousarvion ja tilinpäätöksen valmistelua.

7.2. Henkilöstö seurakuntayhtymässä

Kirkkolainsäädännössä määrätään seurakuntayhtymän tehtävistä seuraavaa:
Kirkkolain 3. luvun § 15 mukaan:

Seurakuntayhtymän on hoidettava asiat, jotka koskevat seurakuntayhtymään kuuluvien seurakuntien:

- 1) kirkollisverotusta sekä kirkollisverojen ja muiden yhteisten tulojen jakoa seurakuntien kesken;
- 2) kirkon keskusrahastoon ja kirkon eläkerahastoon suoritettavia maksuja sekä muuta talouden ja omaisuuden hoitoa;
- 3) jäsenten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämistä seurakuntayhtymän toiminnassa 3 §:ssä tarkoitetulla tavalla;
- 4) seuraavia henkilöstöhallintoa koskevia asioita, jollei tästä laista muuta johdu:
  - a) palkan ja työnantajasuoritusten maksamista, työnantajailmoitusten tekemistä ja palkkakirjanpitoa;
  - b) virka- ja työehtosopimusten tekemistä ja tulkintaa sekä paikallisesti toteutettavien palkantarkistusten tekemistä tai palkantarkistusta koskevien esitysten tekemistä kirkon työmarkkinalaitokselle;
  - c) luottamusmiestoimintaa, työsuojelua, työterveyshuoltoa sekä työnantajan ja työntekijän välistä yhteistoimintaa;
- 5) arkistointia.

Seurakuntayhtymä päättää seurakunnan kirkkovaltuuston päätettäväksi säädetyistä muusta asiasta, jollei päätösvaltaa ole siirretty seurakunnalle perussäännössä tai 16 §:n nojalla. Seurakuntayhtymälle voidaan siirtää perussäännössä toimivaltaa myös muissa hallintoon ja talouteen liittyvissä asioissa sekä siinä mainituissa seurakunnalliseen toimintaan liittyvissä tehtävissä ja työmuodoissa.

Kirkkolain 3. luvun § 12 säättää seurakuntayhtymän perussäännöstä seuraavaa:

Seurakuntayhtymän perussäännössä määrätään seurakuntayhtymän toimivaltaan siirrettävät tehtävät ja annetaan tarpeelliset määräykset seurakuntayhtymän ja siihen kuuluvien seurakuntien toimivallan jakautumisesta.

Seurakuntayhtymään liittyvien seurakuntien ja seurakuntayhtymien varat ja velvoitteet siirtyvät seurakuntayhtymälle. Siirtyvän omaisuuden saantokirjana on siitä laadittu perussääntöön liitettävä luettelo.

Perussäännössä voidaan määrätä, että siinä mainittu seurakunnan omaisuus pysyy seurakunnan omistuksessa tai hallinnassa taikka että seurakunta vastaa siinä mainitusta velvoitteesta.

Seurakuntayhtymä päättää yhtymään kuuluvien seurakuntien uusien virkojen perustamisesta ja virkojen lakkauttamisesta.

Vaikka kirkkolaki antaa periaatteessa mahdollisuuden määritellä perussäännössä, että seurakunnan omaisuutta pysyy yksittäisen jäsen seurakunnan omistuksessa, käytännössä kiinteistöt sekä maa- ja metsäomaisuus siirtyvät seurakuntayhtymän hoidettavaksi. Tämä johtuu siitä, että seurakuntayhtymä päättää kirkollisverojen ja muiden tulojen jakamisesta seurakuntien kesken. Seurakuntayhtymän yhteisiksi työntekijöiksi siirtyisivät siten:

- taloushallinnon työntekijät
- kiinteistötoimen työntekijät

Seurakuntayhtymän muodostaminen Tunturi-Lapin alueelle tarjoaisi mahdollisuuden hoitaa yhtymän ja sen jäsen seurakuntien taloutta keskitetysti yhdestä paikasta, jolloin taloushallinnon työntekijöiksi riittäisi esim. talouspäällikkö/talousjohtaja sekä toimisto-/taloussihteerit. Usein ajatellaan, että seurakuntayhtymä tuo mukanaan paljon ylimääräistä hallintoa, mutta taloushallinnon näkökulmasta se itse asiassa vähentäisi hallinnon kokouksia, koska taloudesta vastaavan pitäisi valmistella esitykset vain kirkkoneuvostoon ja yhteiseen kirkkovaltuustoon. Talousarvioita ja tilinpäätöksiäkin laadittaisiin nykyisen neljän sijasta vain yksi.

Papiston osalta seurakuntayhtymä toisi helpotusta varsinkin Enontekiön ja Muonion seurakunnan kirkkoherrojen työtaakkaan, koska heiltä poistuisi taloushallinnon virkavastuu. Vaikka yhtymään kuuluvien seurakuntien papit olisivat edelleenkin omien seurakuntiansa työntekijöitä, olisi yhtymässä järkevää tehdä myös sopimus yksipappisten seurakuntien lomien ja vapaa-aikojen sijaisuuksista. Yhtymän seurakuntien yhteinen jäsenmäärä suhteutettuna alueen seurakuntien papiston määrään antaisi tällaiselle järjestelylle hyvät mahdollisuudet.

Kirkon yhteisesti rahoittamien virkojen osalta saamelaistyö säilyisi edelleen Enontekiön kirkkoherran ja Enontekiön seurakunnan vastuulla. Sen sijaan olisi syytä harkita, voisiko vaikkapa Kittilän toisen seurakuntapastorin virkaan sisällyttää koko alueen turistityön koordinointi, jolloin rahoitus tulisi edelleenkin kirkon keskusrahastosta.

Muiden työntekijöiden ja viranhaltijoiden osalta on luontevinta, että heidän työpaikkansa säilyy pääsoin nykyisissä seurakunnissa. Pitkien etäisyyksien vuoksi ei ole järkevää, että työntekijöiden työaika kuluu kohtuuttomasti työmatkoilla. Myös seurakuntien omaleimaisuuden ja vahvojen paikallisidentiteettien vuoksi seurakuntayhtymään on perusteltua sisällyttää vain se, mikä on välttämätöntä ja palvelee seurakuntien yhteistä etua. Yhtymärakenteen tulisi olla mahdollisimman kevyt.

8. Kiinteistöt

8.1. Enontekiö

Hetan kirkko, valmistunut 1952
Karesuvannon kappeli, valmistunut 1985
Seurakuntakoti
Kirkkoherranvirasto
Kilpisjärven monitoimitalo, valmistunut 2017

8.2. Kittilä

Kirkko, valmistunut 1831
Marian kappeli Levillä, valmistunut 1998
Raattaman rukoushuone
Alakylän kappeli
Siunauskappeli
Kirkkoherranvirasto

8.3. Kolari

Kolarin kirkko, valmistunut 1965, kattoremontti 2024
Kolarinsaaren vanha kirkko, valmistunut 1818
Sieppijärven kirkko, valmistunut 1956
Pyhän Laurin kappeli Äkäslompolossa, valmistunut 1999
Laavukirkko
Seurakuntakoti ja kirkkoherranvirasto, valmistunut 1983
Pappila
Kanttorila

8.4. Muonio

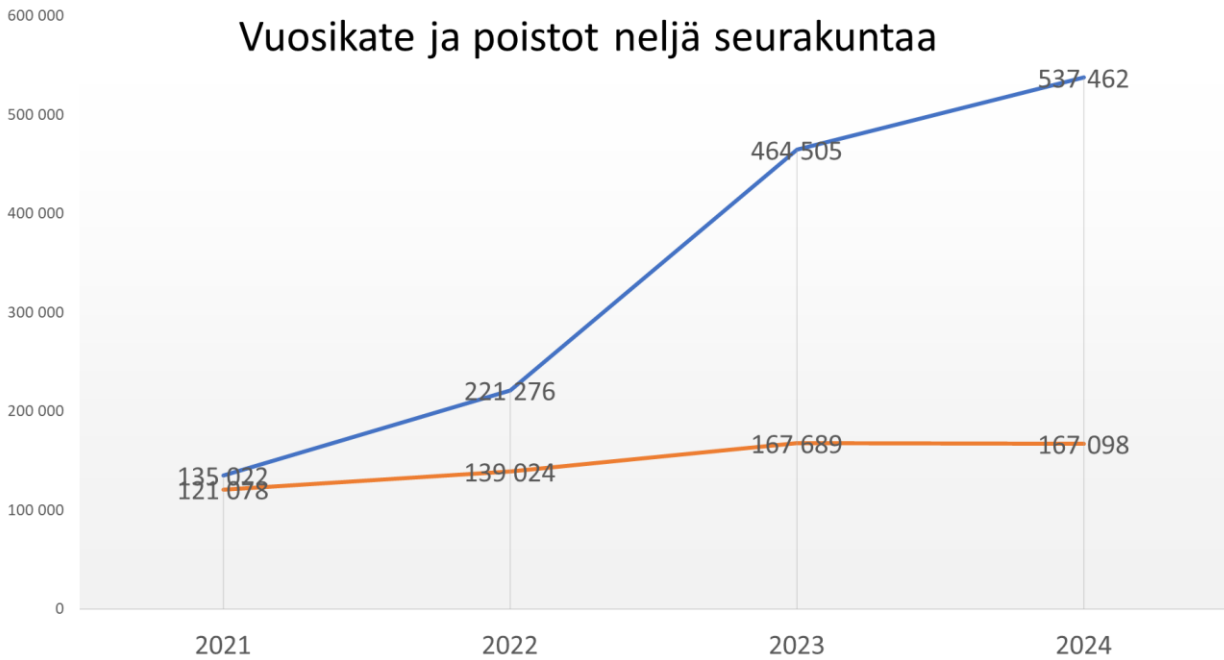
Kirkko, valmistunut 1817
Seurakuntakoti
Pappila, jossa kirkkoherranvirasto
Kolminaisuuden kota

8.5. Yhteenvetoa ja investointitarpeet

Seurakunnilla on Muonion seurakuntaa lukuun ottamatta varsin raskas kiinteistökanava, joka johtuu ymmärrettävästi ennen kaikkea pitkistä etäisyyksistä. Seurakuntaa on haluttu palvella rakentamalla toimitiloja myös muualle kuin kuntakeskukseen. Lisäksi Leville ja Äkäslompoloon on rakennettu kappelit erityisesti matkailijoita palvelemaan.

Kaikissa neljässä seurakunnassa on viime vuosina ollut sisäilmaongelmia seurakuntakodeissa. Muonion seurakunta sai myytyä vanhan seurakuntakotinsa ja rakennettua uuden, pienen seurakunnan tarpeita vastaavan seurakuntakodin. Kittilän seurakunta on purkanut seurakuntakotinsa ja samassa pihapiirissä sijainneen pappilan ja etsii nyt ratkaisua uuden seurakuntakodin rakentamiseksi. Enontekiön Hetassa sijaitsevassa seurakuntakodissa on myös sisäilmaongelmia, joten myös Enontekiön seurakunnassa on investointitarpeita. Seurakunta pohtii myös Karesuvannon kappelin tulevaisuutta. Kolarin seurakunnalla on mittavia korjaustarpeita, mutta taloustilanteen vuoksi investointeihin ei ole varaa.

Mikäli alueelle syntyy seurakuntayhtymä, sen on hyvin pian päätettävä kiinteistöstrategiasta, jossa otetaan kantaa mahdollisiin kiinteistöistä luopumisiin ja uusiin investointeihin. Vuosikatteen perusteella investointeihin näyttäisi olevan varaa, koska se on tuntuvasti poistoja suurempi. Poistojen kehitys puolestaan kertoo, että investointeja ei juurikaan ole viime vuosina tehty Muonion seurakuntakodin rakentamisen lisäksi. Seurakunnilla on lisäksi yhteensä rahoja ja pankkisaamisia yli 1,3 miljoonaa € ja rahoitusarvopapereita melkein saman verran. Joka tapauksessa nykyisen kiinteistökannan ylläpitäminen ei ole järkevää.

Neljän seurakunnan yhteenlaskettu vuosikate on yli 350 000 € poistoja suurempi.

9. Hallinto

9.1. Seurakuntayhtymän tarkoitus ja nimi

Seurakuntayhtymän muodostamisen tarkoituksena on kirkon perustehtävän toteutumisen ja seurakuntatyön turvaaminen erityisesti Enontekiöllä, Muoniossa ja Kolarissa. Lisäksi se tarjoaisi mahdollisuuden taloushallinnon asiantuntijuuden tarjoamiseen kestäväällä tavalla koko alueella. Seurakuntayhtymällä olisi myös yksittäisiä seurakuntia paremmat mahdollisuudet järjestää turistityö matkailualueella. Naapuriseurakuntien toiminnan ja taloushallinnon turvaaminen hyödyttäisi myös Kittilän seurakuntaa.

Selvityksen kuluessa keskusteltiin myös mahdollisen seurakuntayhtymän nimestä, jolloin luontevimmaksi nimeksi muodostui Tunturi-Lapin seurakuntayhtymä. Nimi kuvaa hyvin alueen luontoa, luonnetta ja luo positiivista mielikuvaa.

9.2. Seurakuntayhtymän hallinto

Kirkkolain 3. luvun § 16 säätää seurakuntayhtymän yhteisistä toimielimistä ja päätösvallasta:

Seurakuntayhtymän hallintoa hoitavat yhteinen kirkkovaltuusto, yhteinen kirkkoneuvosto, seurakuntayhtymän johtokunnat sekä seurakuntayhtymän viranhaltijat.

Seurakuntayhtymän päätösvaltaa käyttää yhteinen kirkkovaltuusto. Se voi siirtää päätösvaltaa hallintosäännössä yhteiselle kirkkoneuvostolle, sen jaostolle, seurakuntayhtymän johtokunnalle ja seurakuntayhtymän viranhaltijalle sekä päätöksellään seurakuntaneuvostolle. Päätösvaltaa ei saa siirtää 6 §:ssä eikä 15 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa asioissa. Yhteiselle kirkkoneuvostolle voidaan kuitenkin siirtää päätösvaltaa 15 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa asioissa. (3.5.2024/216)

Yhteinen kirkkoneuvosto johtaa 15 §:n 3 momentissa tarkoitettua seurakuntayhtymän toimintaa. Yhteisen kirkkoneuvoston päätösvallan siirtämiseen sovelletaan, mitä kirkkoneuvoston päätösvallan siirtämisestä säädetään.

Kirkkolain 3. luvun § 18 säättää seurakuntayhtymään kuuluvan yksittäisen seurakunnan seurakuntaneuvostosta:

Seurakuntayhtymään kuuluvalla seurakunnalla on seurakuntaneuvosto, joka käyttää seurakunnan päätösvaltaa ja hoitaa ne kirkkoneuvoston tehtävät, jotka eivät kuulu yhteiselle kirkkoneuvostolle, sekä muut sille määrätyt tehtävät. Seurakuntaneuvostossa voi olla jaostoja, joihin sovelletaan, mitä kirkkoneuvoston jaostosta säädetään.

Seurakuntaneuvosto hyväksyy seurakunnan 7 §:n 2 momentissa tarkoitetun hallintosäännön. Seurakuntaneuvosto voi hallintosäännössä siirtää päätösvaltaansa asettamalleen johtokunnalle, seurakunnan johtavalle viranhaltijalle ja seurakuntaneuvoston varapuheenjohtajalle taikka johtosäännössä seurakunnan viranhaltijalle.

Seurakuntaneuvosto päättää seurakunnalle seurakuntayhtymän talousarviossa osoitettujen varojen käytöstä ja seurakunnan omaisuudesta.

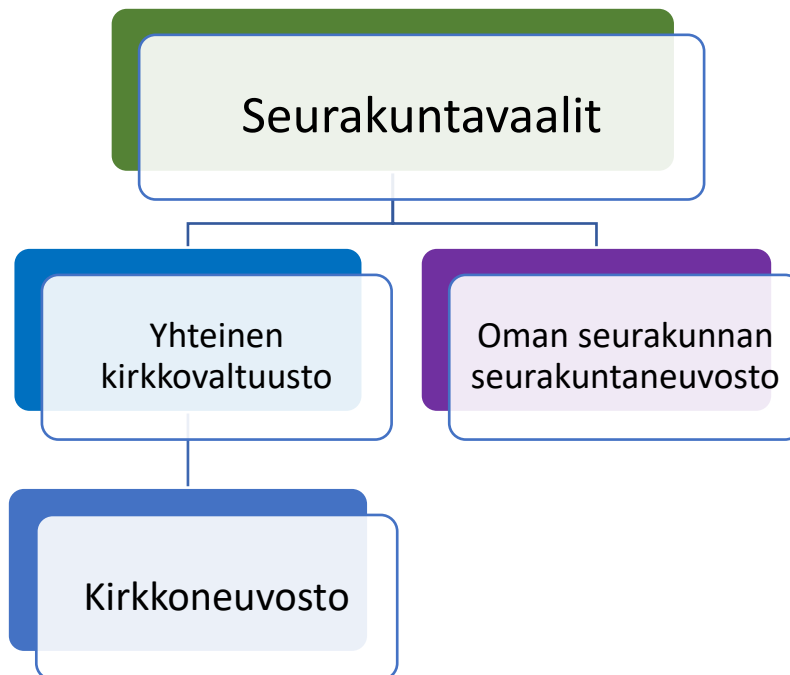
Kirkkojärjestyksen 3. luvun § 46 määrää kirkkoneuvoston puheenjohtajuudesta:

Tuomiokapituli määrää yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtajan seurakuntien kirkkoherrojen keskuudesta. Yhteinen kirkkovaltuusto valitsee muiksi jäseniksi varapuheenjohtajan ja vähintään viisi ja enintään 15 muuta seurakuntavaaleissa vaalikelpoista henkilöä sen mukaan kuin hallintosäännössä määrätään sekä näille henkilökohtaiset varajäsenet.

Kirkkojärjestyksen 3. luvun § 47 määrää läsnäolo- ja puheoikeudesta kirkkoneuvoston kokouksessa:

Läsnäolo- ja puheoikeus yhteisen kirkkoneuvoston kokouksessa on:

- 1) seurakuntien kirkkoherroilla;
- 2) hallintosäännössä määrätyillä seurakuntayhtymän johtavilla viranhaltijoilla ja työntekijöillä;
- 3) yhteisen kirkkoneuvoston päätöksellä muullakin henkilöllä.

9.3. Tunturi-Lapin seurakuntayhtymän hallinto

Selvityksessä mukana olevien seurakuntien yhteenlaskettu jäsenmäärä oli vuoden 2024 lopussa 10 294, joten seurakuntayhtymän yhteisessä kirkkovaltuustossa on jäsenmäärän perusteella 31 kirkkovaltuutettua. Mikäli jäsenmäärä putoaa alle 10 000:n, valitaan yhteiseen kirkkovaltuustoon kuitenkin vain 21 jäsentä.

Kirkkojärjestyksen 3. luvun § 45 määrätään yhteisen kirkkovaltuuston paikkajaosta:

Yhteinen kirkkovaltuusto päättää viimeistään vaalivuoden kesäkuussa yhteisen kirkkovaltuuston paikkojen jaon. Jäsenten paikoista annetaan kullekin seurakunnalle ensin kaksi paikkaa tai, jos seurakuntia on enemmän kuin 20, yksi paikka. Muut paikat jaetaan seurakuntien läsnä olevien jäsenten lukumäärien suhteessa.

Tunturi-Lapin seurakuntayhtymässä yhteisen kirkkovaltuuston paikkajako olisi seuraava:

	Enontekiö	Kittilä	Kolari	Muonio
Vertausluku/paikka	1317/7. 658,5/14. 439/22.	4590/1. 2295/3. 1530/5. 1147,5/8. 918/9. 765/12. 655,7/15. 573,8/16. 510/19. 459/20. 417,3/23	2732/2. 1366/6. 910,7/10. 683/13. 546,4/18. 455,3/21.	1655/4. 827,5/11. 551,7/17.
Yhteensä	2 + 3 = 5	2 + 11 = 13	2 + 6 = 8	2 + 3 = 5

Seurakuntayhtymän yksittäisen seurakunnan seurakuntaneuvoston jäsenmäärä olisi kirkkojärjestyksen 3-luvun § 48 mukaan seuraava:

Enontekiö	Kittilä	Kolari	Muonio
8	12	10	8

Seurakuntayhtymä

Seurakunnat säilyttävät toiminnallisen itsenäisyyden, mutta talous yhteinen

Omaisuus ja velat yhtymälle

Seurakunnan nimi säilyy (esim. Kittilän seurakunta), oma kirkkoherra

Kirkollisverotulot maksetaan yhtymälle, veroprosentti yhtymän alueella sama

Yhtymä vastaa taloushallinnosta, kiinteistöistä ja muusta kiinteästä omaisuudesta sekä kiinteistöpuolen henkilöstöstä

Seurakunnat järjestävät oman toimintansa itsenäisesti yhtymän päättämän talousarvion puitteissa

Yhtymä perustaa virat ja toimet ja antaa luvan niiden täyttämiseen, mutta seurakunnat valitsevat niihin mieleisensä työntekijät

10. Yhteenvetoa

Kirkkolainsäädännössä seurakuntayhtymän perustaminen lähtee liikkeelle muutostarpeen tunnistamisella ja määrittelyllä. Tunturi-Lapin alueella muutostarpeen taustalla ovat:

1. Luoteis-Lapin (Enontekiö, Kittilä, Muonio) seurakuntarakenneselvitys ”Suuntaviittoa tulevaisuuteen” vuodelta 2020. Selvityksen perustella Enontekiön ja Muonion seurakuntien yhteinen kirkkoherran virka lakkautettiin ja molempiin seurakuntiin valittiin kirkkoherrat. Tämä nähtiin selvityksen suosituksissa kuitenkin välvaiheena, jonka jälkeen alueelle olisi syytä perustaa seurakuntayhtymä. Seurakuntaliitoksen tekemistä ei pidetty realistisena mm. kielellisten syiden vuoksi.
2. Kolarin seurakunta ei ollut mukana vuoden 2020 selvityksessä, koska seurakunta oli sitoutunut taloushallinnon hoitamisessa Ylitornion suuntaan. Kolari oli sen sijaan mukana seurakuntayhtymäselvityksessä, joka tehtiin Kolarin, Pellon ja Ylitornion seurakuntien kesken. Tämä suunnitelma kuitenkin raukesi mm. sen vuoksi, että Kolarin seurakunta katsoi yhteistyön olevan sittenkin luontevampaa muiden Tunturi-Lapin seurakuntien kesken. Selvityksen tekijä Heikki Nissinen esitti, että tuomiokapituli arvioisi tarpeellisuutta jatkaa selvitystyötä Tunturi-Lapin seurakuntien yhteistyön vahvistamiseksi ja mahdollisen seurakuntayhtymän perustamiseksi.
3. Kolarin seurakunnan piispantarkastuksessa keväällä 2024 todettiin seurakunnan taloustilanteen vakavuus. Näkemys tilanteesta vahvistui lääninrovasti Tuomo Huuskon tekemällä seurantakäynnillä. Seurakunta on pyrkinyt korjaamaan talouttaan lähinnä veroprosentin nostolla, mutta ilman merkittäviä henkilöstöön ja kiinteistöihin kohdistuvia säästöjä seurakunnan taloutta ei saada kestäväälle pohjalle. Muutamien vuosien kuluttua edessä on pakkoliitos todennäköisesti Kittilän seurakuntaan, jos rakennemuutos nyt torjutaan.
4. Enontekiön ja Muonion seurakunnat ovat pieniä seurakuntia, joiden jäsenmäärä näyttää muutamien vuosien kuluessa putoavan jopa lähelle 1 000:n jäsenen rajaa. Kahden pienimmän seurakunnan henkilöstöresurssit ovat hyvin pienet. Molemmat ovat myös vahvasti sidoksissa Kirkon keskusrahaston avustuksiin.
5. Enontekiön, Kolarin ja Muonion taloushallinto on muutoksessa, sillä kahden pienimmän seurakunnan talouskanslisti on eläköitymässä. Kolarin seurakunta puolestaan on tehnyt väliaikaiseksi luonnehdinnun ratkaisun, jossa Tervolan seurakunnan taloussihteeri hoitaa Kolarin seurakunnan talouspäällikön virkaa 33 %. Taloushallintoon on siten löydettävä kestävä ratkaisu kolmessa seurakunnassa. Nykyisenkaltaiset ratkaisut eivät ole kestäväällä pohjalla.
6. Selvityksen perusteella näyttää siltä, että Tunturi-Lapin neljän seurakunnan muodostama seurakuntayhtymä olisi myös taloudellisesti toimeentuleva varsinkin, kun saamelaistyön ja turistityön kustannukset maksettaisiin edelleenkin Kirkon keskusrahastosta.
7. Selvityksen kuluessa on käynyt ilmi, että seurakunnat suhtautuvat seurakuntayhtymän muodostamiseen melko varauksellisesti, koska pelätään mm. hallinnon monimutkaisuutta. Toisaalta esiin on noussut myös arveluja siitä, että yhtymä olisi vain välvaihe ja tulevaisuudessa alueella olisi vain yksi seurakunta. Erityisesti toukokuussa Kolarissa järjestetyssä neljän seurakunnan luottamushenkilöille ja työntekijöille järjestetyssä kokouksessa varauksellisia tai suorastaan kielteisiä puheenvuoroja oli useampia, puoltavia ei juurikaan. Nykytilanteen säilyttäminen kovin kauan ei selvityksessä esitettyjen jäsen- ja talousnäkemien perusteella ole kuitenkaan realistista.

Tuomiokapituli määritteli muutostarpeen piispan keväällä 2024 seurakuntien edustajien kanssa käymien neuvottelujen perustella siten, että Tunturi-Lapin seurakuntien tulevaisuuden tarkastelua varten määrätään selvittäjä, jonka tehtäväksi määritellään valmistella lähtökohtaisesti seurakuntayhtymän perustamista Enontekiön, Kittilä, Kolarin ja Muonion seurakuntien alueella sekä laatia perussääntö ja omaisuusluettelo.

Oulun tuomiokapitulin nimeämänä selvittäjänä olen tutustunut Enontekiön, Kittilän, Kolarin ja Muonion seurakuntien talustilanteeseen, jäsenkehitykseen sekä seurakuntatyön muihin edellytyksiin kolmen seurakunnan alueella. Selvityksen ja käytyjen keskustelujen perusteella esitän seuraavaa:

1. Nykyisten Enontekiön, Kittilän, Kolarin ja Muonion seurakuntien alueista muodostetaan Kirkkolain 3. luvun tarkoittama seurakuntayhtymä. Seurakuntayhtymän nimeksi tulee Tunturi-Lapin seurakuntayhtymä.

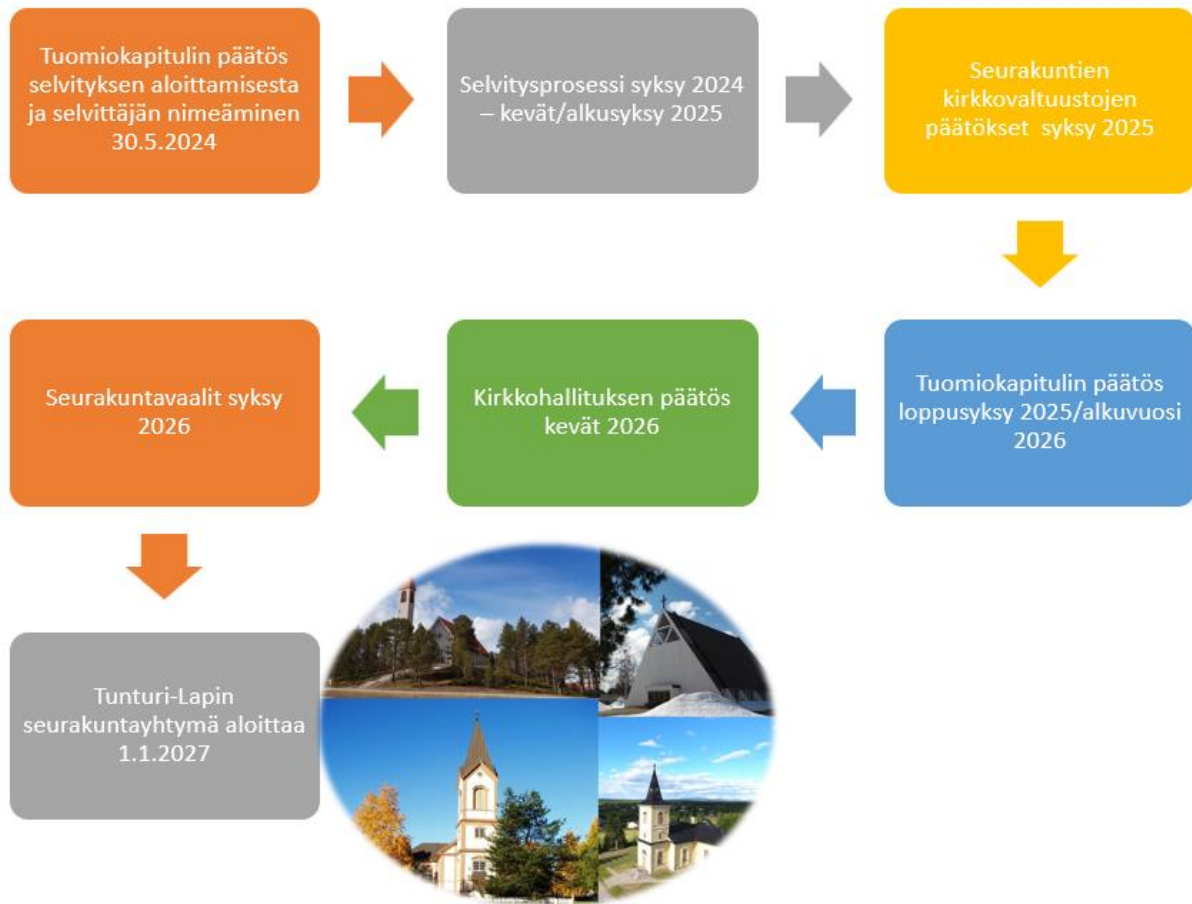
2. Perusteluita muutoksen lykkäämiselle ei ole, sillä erityisesti Kolarin seurakunnan taloudellinen tilanne näyttää lähivuosina entistä vaikeammalta. Ilman tuntuvia henkilöstöön ja kiinteistökontaan tehtäviä leikkauksia, seurakunta ei voi jatkaa kovin pitkään itsenäisenä. Myös Enontekiöllä ja Muoniossa resurssit pienenevät. Seurakuntayhtymässä talous- ja kiinteistöhallinto on keskitetty, joten se tarjoaa varmemman ja kestävämmän pohjan seurakuntien taloudenhoidolle.

3. Seurakuntayhtymässä nykyisiä seurakuntien kiinteistöjä ja investointitarpeita voidaan tarkastella ja hoitaa tehokkaammin kuin yksittäisissä seurakunnissa. Yhtymällä olisi paremmat resurssit palkata aluksi määräaikainen asiantuntija, jonka johdolla yhtymän alueelle laadittaisiin kiinteistöstrategia.

4. Enontekiön ja Muonion seurakunnat saavat vuosittain tuntuvan avustuksen Kirkon keskusrahastosta. Yhtymässä saamelaistyöhön osoitetuilla varoilla maksettaisiin Enontekiön kirkkoherran palkka, kuten nykyisinkin. Avustuksella mahdollistetaan käytännössä myös suomenkielisten kirkolliset palvelut Enontekiöllä. Turistityöhön osoitettu avustus puolestaan maksettaisiin seurakuntayhtymälle siten, että yksi Kittilän papeista ottaisi hoitaakseen turistityön koordinaattorin työn. Tunturi-Lapin alue on yksi keskeisimmistä matkailualueista Suomessa. Alueen merkitys on vain kasvamassa. Seurakuntayhtymä voisi kantaa kokonaiskirkollista tehtävää ja hoitaa myös matkailijoiden hengellisiä tarpeita yksittäisiä seurakuntia paremmin. Muonion kirkkoherra voisi siten keskittyä hoitamaan nimenomaan Muonion seurakuntaa. Palkkaus tulisi yhtymältä.

11. Muutoksen aikataulu

Seurakuntayhtymän valmistelu tulee ajoittaa siten, että muutos toteutuu 1.1.2027. Kaaviossa on hahmoteltu mahdollinen aikataulu.

12. Päiväys ja allekirjoitus

Oulun hiippakunnan tuomiokapitulin nimeämänä selvittäjänä luovutan tämän selvityksen Oulun hiippakunnan tuomiokapitulille sekä Enontekiön, Kittilän, Kolarin ja Muonion seurakunnille.

Haapajärvi 21.5.2025

Kari Tirola

LIITE 1

Tunturi-Lapin seurakuntayhtymän perussopimus